

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických Studií, katedra politologie

Bakalářská práce

2012

Vojtěch Straka

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Politologických studií

Vojtěch Straka

**Komparativní studie přístupu Francie a
Španělska k imigraci v rámci projektu Unie pro
Středomoří**

Bakalářská práce

Praha 2012

Autor práce: **Vojtěch Straka**

Vedoucí práce: **PhDr. Michael Romancov, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2012**

Prohlášení

- 1) Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
- 2) Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
- 3) Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 31.7.2012

Podpis: Vojtěch Straka

Bibliografický záznam

STRAKA, Vojtěch. *Srovnání přístupu Francie a Španělska k imigrační politice, s důrazem na vliv projektu Unie pro Středomoří a společnou migrační politiku EU*. Praha, 2012. 58 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Anotace

Blížkost afrického kontinentu a enklávy přímo na africkém území dělají ze Španělska ideální cíl africké imigrace. Historická provázanost, kulturní a jazyková blízkost se zeměmi Latinské Ameriky dělá ze Španělska rovněž ideální cíl pro imigranty z těchto částí světa. V současné chvíli se však Španělsko potýká se silnou ekonomickou krizí, vysokou nezaměstnaností a pokouší se imigraci omezovat. V rámci Středomořské unie je pro Španělsko klíčový jeho vztah s Marokem, přes které přichází nejvíce imigrantů. Vztahy Maroka a Španělska jsou ale poměrně komplikované kvůli teritoriálním sporům obou států.

Francie je díky své bohaté koloniální minulosti v severní Africe cílem mnoha afrických imigrantů, především z oblasti Magrebu. Tyto státy jsou rovněž účastny projektu Středomořské unie. Francie samotná se zasadila o samotný vznik tohoto projektu a jedním z jeho cílů bylo a je regulovat imigraci z oblasti Blízkého Východu a severní Afriky do Evropy. Pohled Francie na imigraci se s rostoucími obavami obyvatelstva postupně mění a po revoluci v Tunisku dokonce Francie začala obnovovat hraniční kontroly na zamezení přílivu nových imigrantů a společně s Itálií iniciovat diskuzi o změně přístupu k imigraci v celé EU.

Jako stěžejní bod práce jsem si vybral především vliv projektu Středomořské unie a společné migrační politiky EU na migrační politiky ve zkoumaných státech.

Abstract

Proximity of the African continent and enclaves directly on the African soil, making the Kingdom of Spain ideal target of african imigration. Mutual history and cultural and linguistic proximity with the countries of Latin America making a Spain also an ideal target of Latin America imigration. But in a present moment, Spain is struggling with the deep economic crisis and large unemployment of it's own and therefore it is stying to protect its own market and reduce immigration. In a context of Union for the Mediterranean the most important partner for Spain, reggarding immigration is Morroco. Large majority of Spain's immigrants are coming through this country. However relations between Spain and Morroco are complicated due to territorial disputes.

France is, thanks to its rich colonial history in North Africa, specifically countries of Maghreb, target of many imigrants from those countries. These states are also participants of Union for Mediterean project. France itself inciated this project and one of the targets of this project is, to regulate imigration from the area of Middle East and North Africa into the Europe. France view of imigration is changing with gowing worries of its citizens and after revolution in Tunisia, France even started to restore border controls to prevent the influx of imigrants and together with Italy inciated a discussion about change of attitude of European Union as a whole to the problem of imigration.

As a main target of my work, i choose specifically influence of Union for Mediterean a common migration policy of EU to the migration policies of examined countries.

Klíčová slova

Migrace, Středomoří, Francie, Španělsko, Unie, Sarkozy, Evropa

Keywords

Migration, Mediterean, France, Spain, Union, Sarkozy, Europe

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta sociálních věd

Projekt Bakalářské práce

**Komparativní studie přístupu Francie a Španělska k imigraci, v rámci projektu
Unie pro Středomoří**

vypracoval: Vojtěch Straka
obor: Politologie a mezinárodní vztahy, 2. ročník
akademický rok: 2010/2011
vedoucí projektu: PhDr. Michael Romancov, Ph.D.

Anotace

Blížkost Afrického kontinentu a enklávy přímo na Africkém území, dělají ze Španělska ideální cíl africké imigrace. Historická provázanost, kulturní a jazyková blízkost se zeměmi Latinské Ameriky dělá ze Španělska rovněž ideální cíl pro imigranty z těchto částí světa. V současné chvíli se však Španělsko potýká se silnou ekonomickou krizí, vysokou nezaměstnaností a pokouší se imigraci omezovat. V rámci Středomořské unie je pro Španělsko klíčový jeho vztah s Marokem, přes které přichází nejvíce imigrantů. Vztahy Maroka a Španělska jsou ale v poměrně komplikované

Francie je díky své bohaté koloniální minulosti v severní Africe cílem mnoha afrických imigrantů, především z oblasti Magrebu. Tyto státy jsou rovněž účastny projektu Středomořské unie. Francie samotná se zasadila o samotný vznik tohoto projektu a jedním z jeho cílů bylo a je regulovat imigraci z oblasti Blízkého Východu a severní Afriky do Evropy. Pohled Francie na imigraci se s rostoucími obavami obyvatelstva postupně mění a po revoluci v Tunisku dokonce Francie začala obnovovat hraniční kontroly na zamezení přílivu nových imigrantů a společně s Itálií iniciovat diskuzi o změně přístupu k imigraci v celé EU.

Jako stěžejní bod práce jsem si vybral především vliv projektu Středomořské unie na migrační politiky ve zkoumaných státech

Hypotézy

V rámci své práce budu ověřovat následující hypotézu:

Projekt Středomořské Unie by měl mít vliv na migrační politiku zkoumaných států, protože v samém základu projektu Středomořské unie se zakládající státy migrací velmi intenzivně zabývají. Dále se pokusím ověřit, že dopad na praktickou migrační politiku nebyl ani v jednom zkoumaném státu zdaleka tak velký.

Výzkumné otázky

Jaké výzkumné otázky si tedy kladu:

Jak se liší migrační politika Španělska a Francie ? Jaký vliv má na obě tyto politiky ve zkoumaných státech členství v takzvané Středomořské Unii ? A je přístup obou států k migrantům ze států Středomořské unie rozdílný od přístupu k migrantům z jiných částí světa ?

Struktura práce

Nejprve se budu zabývat obecným nastíněním základních principů a příkladů migračních politik zkoumaných států, což je velmi podstatné pro následnou komparaci. Stručně nastíním proces vzniku Středomořské unie a stručně shrnu, jak měla tato organizace ovlivnit migrační politiky obou států. Následně se zaměřím na reálnou praxi v migrační politice obou zkoumaných států v posledních letech a případnou změnu v přístupu k imigrantům ze Středomořské oblasti a vše následně zkomparuji.

Struktura práce v bodech

- 4) Principy migrační politiky Španělska
- 5) Principy migrační politiky Francie
- 6) Proces vzniku Unie pro Středomoří
- 7) Dopady vzniku unie pro Středomoří na migrační politiky členských států
- 8) Komparace migračních politik a ovlivnění Středomořskou unií u zkoumaných států

Metodologický rámec

Objektem komparace bude imigrační politika Francie a Španělska před a po vzniku projektu Středomořské unie.

Cílem komparace je především zjistit konkrétní přístup zkoumaných administrativ k migrantům ze Středomořské oblasti a rozdíly mezi zkoumanými státy v jejich přístupu k nim. Dále budu zkoumat, jak a jestli zkoumané státy změnili k těmto imigrantům přístup, po vzniku Unie pro Středomoří a jak a jestli se liší přístup k nim a k migrantům z jiných částí světa a jak se tato změna u zkoumaných států lišila.

Vymezení na časové ose je následující: Jako počáteční časový bod jsem si zvolil rok 2000.

Vzhledem k tomu, že má práce bude částečně rozdělena na období před a po Unii pro Středomoří, zvolil jsem počáteční časový bod tak, aby poskytoval dostatek validních zdrojů o období „před“. Časově je tedy komparace vymezena v období 2000 - 2011

Zvolil jsem tedy komparativní metodu omezeného počtu příkladů a diachronní analýzy, vzhledem k zásadnímu vývoji daného tématu v čase a jeho dynamice.

Analýza bude rozdělena na dva hlavní úseky – 2000 – 2008 – tedy do vzniku projektu Středomořské unie a 2008 – 2011 tedy po vzniku Středomořské unie. V rámci druhého úseku bude vymezen pod úsek – rok 2011, kdy došlo (dochází) k zásadní politické proměně v regionu Středomořské unie). V obou obdobích budou mezi sebou zkomparovány zkoumané státy a následně bude zkomparována změna, kterou oba státy mezi obdobími prošly.

Proměnné které budu sledovat jsou především přístup administrativ zkoumaných států k dané problematice a projevy tohoto přístupu v právních úpravách i praktické politice.

Zvláštní nezávislou proměnnou, především v druhém úseku analýzy, budou externí (ke zkoumaných zemím) vlivy na zkoumaný předmět, tvořené především masivním povstáním v Arabském světě a konfliktem v Libyi.

Rozbor literatury

K získání dat o přistěhovalecké politice Francie použijí knihu S Castlese
Castles, S. (2007) Comparing the experience of five major emigration countries. Toto knihu uplatním i při
zkoumání Španělska. Následně se zaměřím na zjištění vlivu dohody o Unii pro Středomoří na migrační politiku
členských států obecně a k tomu využiji především internetové zdroje:

http://www.jwtc.org.za/resources/docs/salon-volume-2/dominicthomas_sarkozyslaw.pdf - Text od Dominica
Thomase z univerzity z Kalifornie, zkoumající Sarkozyho současnou euroizolacionistickou politiku, dále pak
http://www.idis.gr/GR/Ereuna/policy_papers/Mediterranean.pdf - Text od Marii Gainiou, zkoumající původní
francouzský návrh Středomořské unie a závěrem <http://www.iai.it/pdf/DocIAI/iai0802.pdf> od Roberta Albionih
zkoumající dopady projektu středomořské unie na státy Jižní Evropy

Ke zjištění aktuální situace ve Francii a Španělsku bud používat publikaci : *Ureta, I. (2008) b: "Migration, security and securitization in the Mediterranean"*. *EuroMeSCo Third, Preparatory Meeting, Sharm-el-Sheikh*
zabývající se aktuálními bezpečnostními riziky migrace ve středomoří, dále pak využiji oficiální stanoviska
ambasád a ministerstev zahraničí zkoumaných států např: <http://www.ambafrance-uk.org/Letter-from-French-and-Italian> a opět použiji již výše zmíněný text od Dominica Thomase

http://www.jwtc.org.za/resources/docs/salon-volume-2/dominicthomas_sarkozyslaw.pdf

Jako obecný podklad pro problematiku migrace a migrace v oblasti středomoří použiji článek *Borjas, G. J. (1995) "The Economic Benefit from Immigration"*. In *The Journal of Economic Perspectives, Vol. 9, No 2 (Spring) pp. 3-22.*, *Castles* zabývající se ekonomickou stránkou migrace, knihu *S & Miller, J. Mark. (2003) The age of migration. International population movements in the modern world. Third edition.* jejíž název snad mluví sám za sebe a článek *Palgrave Macmillan., Içduygu, A. (2007) "The politics of irregular migratory flows in the Mediterranean basin: economy, mobility and illegality"*. In *Mediterranean Politics, Vol. 12, No. 2, pp. 141-161, July. Routledge.* Zabývající se nepravidelnými migračními vlnami ve středomoří a problematikou ilegální imigrace.

Obsah:

Obsah	12
Úvod	14
1) Migrační politika Španělska	15
1.1. Historický základ a současná migrace do Španělska	15
1.2. Španělská migrační politika a Unie pro Středomoří	18
2) Migrační politika Francie	19
2.1. Historický základ a současná migrace do Francie	19
2.2. Francouzská migrační politika a Unie pro Středomoří	21
3) Projekt Unie pro Středomoří	23
3.1. Barcelonský proces	23
3.2. Proces vzniku Unie pro Středomoří	25
3.3. Středomořský pohled na Unii pro Středomoří	27
3.4. Současná podoba Unie pro Středomoří	30
3.4.1. Hlavní cíle a projekty	31
3.4.2. Instiuce Unie pro Středomoří	33
3.4.3. Vliv konfliktů mezi členskými státy na Unii pro Středomoří a vliv Unie pro Středomoří na tyto konflikty	35
4) Společná migrační politika EU	36
4.1. Historický vývoj společné migrační politiky EU	36
4.2. Programy společné migrační politiky EU	38
4.2.1. Program z Tampere	39
4.2.2. Haagský program a Průmská smlouva	39
4.2.3. Plán politiky legální migrace a globální přístup k migraci v rámci EU	40
4.2.4. Evropský pakt o přistěhovalectví a azylu	42
4.2.5. Lisabonská smlouva a Stockholmský program	43
5) Dopady vzniku Unie pro Středomoří a společné migrační politiky EU, na migrační politiky Francie a Španělska a jejich porovnání	44

5.1. Francie	44
5.2.Španělsko	46
5.3. Shrnutí porovnání migračních politik Francie a Španělska	47
Závěr	49
Summary	50
Použité zdroje	51
Seznam příloh	55

Úvod

V této práci budu provádět komparativní studii přístupů dvou států EU, Francie a Španělska, k problematice imigrace. Komparativní metoda je jednou ze základních metod ustanovujících obecné empirické propozice. Tuto metodu jsem zvolil z důvodu malého počtu proměnných. Proměnnými v tomto případě jsou pouze státy, tedy Francie a Španělsko. Ostatní proměnné, tedy například členství států v EU nebo projekt Středomořské Unie jsou pro oba zkoumané státy stabilní. Při této komparaci se zaměřím především na projekt Unie pro Středomoří. Důležitým prvkem bude rovněž fakt, že oba státy jsou členy EU, která se jako celek snaží o společnou migrační politiku.

Projekt Unie pro Středomoří, který vznikl 13. 7. 2008 z iniciativy francouzského prezidenta Nicolase Sarkozyho, by měl mít vliv na migrační politiku obou zkoumaných států, tedy Francie i Španělska. Migrace je jedním z hlavních problémů, který má projekt Unie pro Středomoří řešit. V této práci se pokusím ověřit hypotézu, že dopad tohoto projektu na praktickou imigrační politiku nebyl ani v jednom zkoumaném státu doposud příliš velký.

V následujícím textu tedy budu řešit především, jak se liší migrační politika Španělska a Francie a jaký vliv má na obě tyto politiky ve zkoumaných státech členství v takzvané Unii pro Středomoří. Rovněž se budu zabývat společnou migrační politikou EU, její tvorbou a jejím vlivem na migrační politiky zkoumaných států.

Nejprve se tedy budu zabývat obecným nastíněním základních principů a příkladů migračních politik zkoumaných států, což je zjevně podstatné pro následné porovnávání. Zmíním i historii migrace do Francie a Španělska. Stručně nastíním proces vzniku Unie pro Středomoří a v několika odstavcích shrnu, jak by měla tato organizace ovlivnit migrační politiky obou států. Následně přejdu k procesu vzniku a praxe společné migrační politiky EU. Následně se zaměřím na dosavadní reálnou praxi v migrační politice obou zkoumaných států vzhledem k imigrantům a zvláště vzhledem k imigrantům ze států Unie pro Středomoří. Pokusím se

srovnat teoretický a reálný dopad Unie pro Středomoří na jihoseverní migrační tok v rámci Středomořské oblasti.

Ve své práci se pokusím zohlednit i nejnovější vývoj v oblasti jižního Středomoří, často nazývaný „Arabské jaro“, výraznou ekonomickou změnu, kterou nejen do této oblasti přinesla ekonomická a dluhová krize a také politické změny, jako jsou volby nového francouzského prezidenta, které migrační politiku rovněž zásadně ovlivňují. Tyto fenomény budou mít pravděpodobně v budoucnu zásadní dopady na migraci v oblasti.

1) Migrační politika Španělska

1.1. Historický základ a současná migrace do Španělska

Současná migrace do Španělského království je dána dvěma zásadními faktory. Blízkostí Afrického kontinentu, na jehož pevnině se nachází i dvě španělské enklávy – Ceuta a Melilla – a španělskou koloniální historií v Americe a Pacifiku. Pro Španělsko je vzhledem k poměrně nízké porodnosti (1,41 dítěte na ženu podle CIA factbook) a tím pádem stárnutí přirozené populace, imigrace pro dlouhodobou stabilitu pracovního trhu zřejmě jedním z důležitých faktorů dlouhodobějšího udržení sociálního systému, pokud stár překoná současné ekonomické problémy a vysokou nezaměstnanost.

Hlavní vlna novodobé imigrace do Španělska začala v polovině 90. let 20. století. V té době zažívalo Španělsko silný ekonomický růst, v roce 2000 celých 5 % (průměr EU v té době byl 3,9 %) ¹. Od roku 2000 do roku 2009 v zemi přibýlo asi 5 milionů cizinců, většina z nich z Jižní Ameriky, Filipín, Maroka, Subsaharské Afriky a Rumunska. Nezanedbatelnou část nově příchozích tvořili i důchodci z Německa a Británie. V roce 2009 bylo ve Španělsku na 6 milionů registrovaných cizinců, tedy 11 % populace, zatímco v roce 1980 to bylo jen 180 tisíc. ²

Španělská ekonomika byla v tomto období schopna tak velký příliv lidí zvládnout, protože rostla dostatečnou rychlostí. Mezi lety 1996 a 2005 se ve Španělsku vytvořilo 6 milionů

1)<http://www.euroekonom.com/graphs-data.php?type=gdp-growth-spain&lang=cz>

2)<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2198539>

nových pracovních míst.³ Většina cizinců našla práci v nekvalifikovaných profesích ve stavebnictví, zemědělství a službách, o které neměli domácí pracovníci zájem.

V posledních letech, v souvislosti s ekonomickou krizí ve světě, která zvláště silně dolehla i na Španělsko, přistěhovalectví ze Středomořské oblasti i z Jižní Ameriky výrazně ubylo. Změnil se i přístup municipalit a obyvatel k přistěhovalectví. Zatímco dříve municipality i původní obyvatelé přistěhovalce většinou vítali, protože větší počet obyvatel znamená větší státní dotace pro region.⁴ Navíc přistěhovalci často pracovali v klíčových odvětvích regionů jako zemědělství nebo péče o staré lidi na pozicích, na kterých původní obyvatelé pracovat nechtěli.

Od počátku tisíciletí se španělská vláda snaží příliv migrantů do země regulovat. Z hlediska veřejného mínění je jako největší problém vnímán příliv migrantů z Afriky, i když největší počet nelegálních migrantů přichází letecky z Latinské Ameriky. V roce 2006 připlulo, převážně z Maroka, na lodích asi 25 tisíc nelegálních migrantů, převážně ze Subsaharské Afriky. Španělská vláda na tuto situaci zareagovala intenzivní spoluprací s africkými zeměmi, především s Marokem, z jehož pobřeží připlouvala většina lodí. Dále podepsala readmisní smlouvy s Mauretánií, Mali, Nigérií, Guineou, Guineou-Bissau a s dalšími státy regionu. Součástí reakce bylo i posílení ochrany hranic. Španělsko investovalo mezi lety 2000 a 2008 232 milionů eu.⁵

V době ekonomické krize se však vnímání obyvatelstva částečně změnilo a přistěhovalci jsou vnímáni jako lidé, kteří původnímu obyvatelstvu berou práci, které je v posledních letech ve Španělsku velký nedostatek. Ve čtvrtém kvartálu roku 2011 dosáhla nezaměstnanost rekordních 22,85 %, tedy 5,3 milionu nezaměstnaných.⁶ Hlavní příčinou problémů ve Španělsku se stalo splasknutí stavební bubliny v roce 2008. Důvodů jejího splasknutí bylo několik. Primárně zřejmě sehrála roli přicházející ekonomická krize, protože stavebnictví bývá

3 González – Enríquez, Carmen. 2009. *Undocumented migration. Counting the Uncountable. Data and trends across Europe: Country Report Spain.* . Clandestino.

4 <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2198539>

5 http://es.wikipedia.org/wiki/Sistema_Integrado_de_Vigilancia_Exterior

6 <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/162251-spanelska-nezamestnanost-lame-rekordy-bez-prace-je-kazdy-ctvrty/>

jedno z prvních odvětví, na kterém se krize projeví. Dlouhodobějším problémem bylo celkové přehřátí a nadsazené ceny ve španělské ekonomice a částečně také ztenčení Evropských strukturálních fondů po přistoupení nových členských zemí v roce 2004. V současné době tyto státy „pohlcují“ asi polovinu všech dotací ze strukturálních fondů⁷, zatímco dříve patřilo právě Španělsko k hlavním příjemcům této evropské pomoci a prostřednictvím fondů částečně financovalo boom svého stavebního sektoru.

Po krachu stavební bubliny přišlo jen ve stavebnictví o práci přes 70 % lidí. To navíc ovlivnilo většinu dalších dodavatelských a navázaných odvětví, takže celkový počet nezaměstnaných se zvedl ještě více v poměrně krátké době. Velká část míst, které byly krizí zničeny, patřila právě převážně nelegálním migrantům. Ti se však často odmítají vracet. V zemích jejich původu je totiž často také značná nezaměstnanost a mentalita migrantů obvykle funguje tak, jak popisuje citát z článku na serveru migrace online: „*Tady se vždycky něco k jídlu najde. Zato doma, v Maroku, tam je to teď mnohem horší. Musím jenom teď chvíli vydržet a pak to bude určitě lepší, doma by mě stejně nečekalo nic lepšího. V Maroku taky žádná práce není. Tady se to určitě brzy zlepší,*“ říká Djihad z Maroka.⁸

Restriktivnější přístup Španělska k migrantům se projevil i jinak. Bývalá socialistická vláda představila na konci roku 2008 novelu cizineckého zákona, která by měla ztížit situaci cizincům, kteří už jsou v zemi. Lhůta na zadržení migrantů, která je momentálně 40 dní, by podle navrhované novely cizineckého zákona měla být prodloužena na 60 dní. Tento návrh byl i součástí volebního programu Zapaterových socialistů při posledních volbách v roce 2008. Návrh nového cizineckého zákona by měl také ztížit slučování rodin (omezení sloučení rodičů, které bude možné až po pěti letech pobytu migranta a dále dětí starších 18 let) . Podle návrhu by také zaměstnavatelé, kteří zaměstnávají imigranty bez pobytového oprávnění, za každého takového imigranta platili pokutu až 100 000 eur. Návrh zákona vzbudil řadu protestů mezi organizacemi imigrantů. Návrh ale mimo jiné garantuje imigrantům bez pobytového oprávnění právo na vzdělání, slučování, stávkou.⁹

7 Vladimír Špidla, Diplomatická akademie, 1.4. 2012

8 <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2198539>

9 <http://www.parainmigrantes.info/comienza-la-reforma-de-la-ley-de-extranjeria/>

Někteří ekonomové se však na tuto politiku dívají negativně, podle nich by vláda neměla migraci bránit, ale naopak ji podporovat, protože by to mohlo ekonomiku znovu nastartovat.

1.2. Španělská migrační politika a Unie pro Středomoří

Často se tvrdí, že jedním z hlavních španělských přínosů evropské zahraniční politiky je eurostředomořské partnerství. Středomoří bylo pro Španělsko v moderní době jedna z hlavních priorit jeho zahraniční politiky, mimo jiné i z důvodu problémů s migrací. Stabilita a mír ve Středomořské oblasti jsou pro Španělsko naprosto klíčovými záležitostmi. Tato důležitost se projevuje i při tvorbě evropské politiky vůči Středomořské oblasti. V důsledku toho Španělsko přicházelo a přichází s návrhy jako 5+5 formát v západostředomořské oblasti. Tato iniciativa zahrnuje 5 jižních států západního středomoří – Mauretánii, Maroko, Alžírsko, Tunisko a Libyi a 5 evropských států této oblasti – Francii, Španělsko, Portugalsko, Itálii a Maltu. Tato iniciativa měla za cíl především vytvořit rámec pro dialog a spolupráci a věnovat se otázkám regionálního rozvoje, bezpečnosti a migrace.¹⁰ Tato španělská aktivita vedla i k první Eurostředomořské konferenci v Barceloně v roce 1995, jež se stala základem takzvaného Barcelonského procesu – přímého předchůdce Unie pro Středomoří. V projektu se od začátku angažovalo všech tehdejších 15 členů EU a dalších 14 středomořských partnerů. Cílem bylo přeměnit Středomořskou oblast na oblast dialogu, spolupráce, stability, prosperity a míru.

První španělská reakce na francouzský návrh Středomořské unie nebyla příliš příznivá, protože se Španělé obávali, že má za cíl nahradit Barcelonský proces, do kterého investovali obrovské diplomatické úsilí. Španělsko také vidělo návrh jako krok zpět, který vyloučí nestředomořské členy EU z celého procesu. Jakmile začal Sarkozyho návrh nabírat reálnou podobu, Španělsko se navíc začalo obávat, že ztratí svou vůdčí roli, kterou si během let v agendě EU vůči Středomoří vytvořilo. Španělé tak vyrukovali s protinávrhem, ve kterém nabízeli proměnu francouzského plánu na Euro-středomořskou unii, která se měla stát předstupněm postupné integrace středomořského regionu jako celku do EU. Na trojstranném summitu v Římě v prosinci 2007 však Španělé dosáhli jen drobných změn v

¹⁰ <http://www.medeia.be/en/themes/euro-mediterranean-cooperation/dialogue-55-western-mediterranean/>

návrhu francouzského prezidenta a změny jména ze „Středomořské unie“ na „Unii pro Středomoří“. Po setkání Sarkozyho s Merkelovou v Hanoveru v březnu 2008 však byla, díky snaze a tlaku Německa na to být účastníkem tohoto projektu, z návrhu Unie pro Středomoří odstraněna jedna z hlavních španělských námitek, tedy nezapojení všech členských států EU. Španělsko, i přes restriktivní opatření v oblasti imigrace, která začala přijímat vlády po roce 2001, stále patří mezi nejliberálnější státy EU, co se imigrace týče. Ze strany EU tak Španělsko občas čelí výzvám k dalšímu zpřísnění své imigrační politiky.

2) Migrační politika Francie

2.1. Historický základ a současná migrace do Francie

Francie patří k imigračním zemím již velmi dlouho, byť tradice kolonialismu je tu přibližně o 100 let kratší než ve Španělsku. Role imigrace v rozvoji Francie jako evropského národa je velmi podstatná. Většina imigrace do Francie přicházela z Evropy a z Afriky. Během průmyslové revoluce ve Francii (cca 1850-70)¹¹ Francie nové migranty vysloveně vítala, jako zdroj levné pracovní síly. Tato situace pokračovala i během 1. světové války. Zahraniční dělníci byli potřeba k udržení francouzského válečného snažení. Ani po válce nebyly imigrantům kladeny žádné velké překážky ke vstupu do Francie, s výjimkou období počátku 30. let a ekonomické krize. Během 2. světové války byl migrační proces z důvodu německé okupace zastaven, ale brzy po válce byl znovu obnoven.

Zvláštním obdobím pro Francii bylo období po dekolonizaci Alžírsko, kdy země zažila příliv původně evropských kolonistů z alžírských břehů. Značná část těchto kolonistů se usadila na Korsice a v jižní Francii a tito lidé a jejich potomci, se často přiklánějí k silici krajní pravici.

V roce 1945 vznikl první legislativní dokument, který upravoval vstup a pobyt cizinců na francouzském území. Jednalo se o Opatření č. 45 - 2658 z 2. listopadu 1945 o podmínkách vstupu a pobytu cizinců ve Francii (*Ordonance relative aux conditions d'entrée et de séjour*

11)<http://homepages.uel.ac.uk/u0106050/FrenchImmigrationHistory.htm>

des étrangers en France). Toto Opatření se stalo základem pro pozdější imigrační zákony, které ho modifikují. Opatření zakládá povinnost cizince mít průkaz totožnosti, v případě nutnosti vízum, dokumenty upřesňující cíl a podmínky pobytu ve Francii a u pracovních imigrantů také dokumenty potřebné k vykonávání profese. Nevedlo však k omezování imigrace, neboť ta přispívala ke snižování napětí na trhu práce a ke snižování sociálního tlaku. Imigrace se ve Francii stala problémem až s ekonomickou krizí v roce 1973 v souvislosti s ropným šokem. Z té doby se datují první opatření a zákony, jejichž cílem bylo omezit legální imigraci a znemožnit imigraci nelegální. V roce 1980 vešel v platnost tzv. Bonnetův zákon, který vlastně poprvé v historii umožňoval nelegální imigranty zadržet a vyhostit ze země. V roce 1991 byly vytvořeny hlavní tři osy francouzské imigrační politiky, které značně zpřísnily podmínky imigrace. Byla to kontrola přílivu imigrantů, boj proti nelegální imigraci a integrace již usazených imigrantů.

K určitému uvolnění ve francouzské imigrační politice došlo v roce 1998 v podobě tzv. Chevènementova zákona, jehož cílem nebylo imigraci bránit, ale organizovat. Tento zákon například zlegalizoval status nelegálních imigrantů, kteří ve Francii pobývali déle než deset let.¹²

Události 11. září 2001 a vzestup radikální pravice ve Francii, který byl zřejmý v prezidentských volbách 2002, kdy se do druhého kola volby dostal nacionalista Jean Marie Le Pen, vedla ovšem k novému zpřísnování francouzské imigrační politiky. Reakcí byl zákon navržený tehdejšími ministrem vnitra, Nicolasem Sarkozym, v jehož důsledku se zásadně zpřísnila francouzská imigrační politika a práva migrantů byla omezena. Zákon vedl i k poměrně výraznému nárůstu vyhoštění z Francie.

Migrace se stala i jedním z hlavních témat prezidentských voleb v roce 2007, kdy nakonec vyhrál restriktivnější přístup Nicolase Sarkozyho.

V současné době podle sčítání z roku 2007 žije ve Francii přibližně 5,2 milionu migrantů, z toho více než dva miliony ze států Unie pro Středomoří, které nejsou členy EU. Mezi těmito

¹² <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957389>

státy jasně vede Alžírsko s více než 700 tisíci migranty a dalším více než milionem lidí alžírského původu, kteří se již ve Francii narodili. Celkově nejvýraznější migrantskou skupinou ve Francii jsou lidé ze států Maghrebu – Maroko, Tunisko a Alžírsko, kteří včetně lidí maghrebského původu narozených ve Francii podle tohoto sčítání tvoří 7-9 % francouzské populace.¹³

2.1. Francouzská migrační politika a unie pro Středomoří

V roce 2007 bylo ve Francii vytvořeno ministerstvo pro imigraci, integraci, národní identitu a společný rozvoj. Tento krok v podstatě dokončil projekt Nicolase Sarkozyho, který začal ještě jako ministr vnitra v letech 2005-7. V této době už Sarkozy zahájil boj s ilegální imigrací a udělal z něj jednu ze svých hlavních priorit. Pod vedením jeho blízkého přítele a politického spojence Brice Hortefeuxe se nové ministerstvo snažilo přizívat na myšlenku, že národní identita Francie byla již příliš zerodována přílivem migrantů. Bylo například navrženo testování DNA jako vědecká cesta pro rodiny migrantů k prokázání jejich vazeb na Francii.

Imigrační politika pod Sarkozyho vedením začala odpovídat na konsolidaci a vzrůstající podporu krajní pravice v Evropě a přejala některé jejich požadavky jako je zvýšená přeshraniční kontrola i v rámci Shenghenského prostoru, zvýšená bezpečnost a více práv pro policejní složky.

Toto francouzské ministerstvo má 4 základní priority:

- 1) podpora selektivní imigrace založené na schopnostech a vzdělání imigrantů
- 2) boj s ilegální imigrací
- 3) uvedení nových integračních mechanismů jako testy jazykových znalostí a oddanost republikánským hodnotám a ideálům
- 4) opatření zaměřená na rozvoj v zemích původu migrantů

Hlavním cílem bylo a stále je dramaticky snížit rodinnou migraci (spojování rodin) ve prospěch migrace ekonomické na doplnění pracovní síly, kterou stárnoucí francouzská

¹³ Robert Castel, *La discrimination négative*, Paris, La République des idées/Seuil, 2007

populace potřebuje. Spojování rodin je proces, při kterém se rodiny ekonomických migrantů, kteří se rozhodli zůstat v nové hostitelské zemi, znovu spojují právě v nové hostitelské zemi. Tato migrace je z ekonomického hlediska nevýhodná, protože většinou zahrnuje ekonomicky neproduktivní členy rodiny.

Nová politika zaměřená na ekonomickou migraci v podstatě kopíruje staré vzorce získávání pracovníků na globálním jihu. Jak tvrdí ve svém článku Dominic Thomas, změnilo se pouze vybírání z nejzdravějších a nejsilnějších (otroci) na nejchytřejší a nejschopnější (zaměstanci). Brice Hortefeux tuto politiku obhajuje a tvrdí, že se nejedná o „brain drain“ po americkém vzoru, ale spíše o jakousi „cirkulaci kompetence“. Francie v posledních letech pracuje kromě dohod o Unii pro Středomoří, která se otázkou migrace rovněž významně zabývá, taktéž na bilaterálních dohodách s jednotlivými státy původu většiny migrantů. Například v únoru 2008 uzavřela Francie dohodu se Senegalem nabízející mladým Senegalcům „*competence and skill cards*“. Za možnost této nabídky Francie pomáhá Senegal s otázkami boje s ilegální imigrací, hraničních kontrol a rychlejší repatriace nelegálních migrantů. Podobné dohody uzavřela Francie i s Marokem, Beninem, Gabonem, Republikou Kongo, Togem a dalšími státy. Především se jedná o státy, které byly pod francouzskou koloniální správou.¹⁴

Na evropské radě ministrů vnitra a spravedlnosti v červenci 2008 přednesl Brice Hortefeux tezi, že je potřeba sjednotit jednotlivé národní mechanismy EU ve vztahu k legální i nelegální imigraci osob ze třetích států. Navrhl rovněž opatření, která by k této koordinované migrační politice měla vést. Tato migrační politika by se měla snažit harmonizovat přístupy členských zemí k legální i nelegální imigraci. Hortefeux navrhl systém evropských modrých karet, které by oslovovaly cizince ze třetích zemí na základě nedostatků pracovních sil na vnitřním pracovním trhu EU. Rovněž navrhl sérii koordinovaných bezpečnostních opatření, která se skládají z deportací, zadržování, vyhoštění, legalizace pobytů, repatriací atd. Tato opatření byla schválena v listopadu 2008.

V některých případech byla tato tvrdší opatření spíše kontraproduktivní. V posledních letech se pro cizince stalo těžší legalizovat svůj pobyt. Vyhoštění, doprovázené 5letým zákazem

¹⁴ Dominic Thomas, *Sarkozy law*, University of California, 2007;1

vstupu na území EU, nevyřešilo problém ilegální imigrace, ale spíše zablokovalo nelegální migranty v jejich nelegálním statusu. Mnoho zahraničních pracovníků se náhle může stát nelegálními migranty ve chvíli, kdy se pro svého zaměstnavatele stanou přebytečnými. Navíc některé sociální problémy, které se dříve objevovaly především na globálním jihu, se začínají objevovat i v ekonomicky prosperujících regionech na severu. Například právě ve Francii bouře na předměstích v roce 2005 i v pozdějších letech zdůraznily sociální a rasovou „odstrčenost“ těchto přistěhovaleckých populací původem převážně ze Středomořské oblasti.¹⁵

V EU přetrvávají významné názorové rozdíly ohledně integrační politiky směrem k migrantům a potřebné úrovně jejich akceptace národních hodnot a zvyků evropských států. Unie pro Středomoří rozšiřuje ekonomické i sociální priority evropského paktu o migraci a azylu (více v kapitole 4) a zároveň s tím podporuje volný pohyb zboží, ale ne lidí. Francie pod administrativou prezidenta Sarkozyho, která s návrhem na Unii pro Středomoří přišla, zastává názor, že volný pohyb osob ve středomořském prostoru je nežádoucí. Implicitně se Francie snaží především omezit roli Turecka na Unii pro Středomoří a zpochybnit tak jeho vstup do EU samotné. Turecko proti této politice zásadně protestovalo a Unii pro Středomoří nakonec schválilo pouze po explicitním vyjádření Francie, že členství Turecka v Unii pro Středomoří nijak neovlivní jeho aspirace na členství v EU.

3) Projekt Unie pro Středomoří

3.1. Barcelonský proces

Euro-Středomořské partnerství (EMP), také známé jako Barcelonský proces, bylo založeno v roce 1995 jako výsledek konference evropských a středomořských ministrů zahraničí v Barceloně za španělského předsednictví EU. Cílem bylo přeměnit Středomořskou oblast na oblast dialogu, spolupráce, stability, prosperity a míru.¹⁶

¹⁵ Dominic Thomas, *Sarkozy law*, University of California, 2007;2

¹⁶ [Barcelona Declaration, adopted at the Euro-Mediterranean Conference](#). 27–28 November 1995.

Projekt EMP byl vyvrcholením předchozích pokusů Evropy o vytvoření vztahů se Středomořím (*Global Mediterranean policy (1972–1992)* a *Renovated Mediterranean policy (1992–1995)*).¹⁷

Bisha Khader se domnívá, že vznik Barcelonského procesu je třeba chápat v kontextu optimismu, který v té době v Evropě panoval. Evropa prodělávala velké změny v souvislosti se znovusjednocením Německa a pádem komunistického bloku. Izraelsko-arabský konflikt v té době vypadal, že je na dobré cestě ke svému vyřešení (Madridská konference 91, dohody z Oslo 92). Důležitým faktorem podle Khadera byla také bezpečnostní otázka. Válka v Zálivu, Alžírská krize a vzrůst islámského fundamentalismu v arabském světě byly podle něj také jedněmi z hlavních důvodů k vytvoření nového rámce středomořských vztahů z bezpečnostních důvodů.¹⁸

V době svého vzniku mělo EMP 27 členů – 15 členů EU a 12 dalších (Malta, Kypr, Turecko, Sýrie, Libanon, Jordánsko, Izrael, Palestinská samospráva, Egypt, Tunisko, Alžírsko a Maroko). S rozšířením EU a přístupem Malty a Kypru do EU se poměr v EMP změnil z 15+12 na 27+10. V roce 2007 se k projektu připojila Albánie a Mauretánie a vznikl tedy formát 27+12.

Kritika Barcelonského procesu vzrostla po konferenci v Barceloně v roce 2005 na oslavu 10. výročí vzniku. Tento summit byl považován za neúspěšný.¹⁹ K tomuto dojmu přispěla zaprvé neúčast hlav států z jižního Středomoří, která kontrastovala s účastí všech hlav států z EU 27. Druhým problémem byla neschopnost účastníků shodnout se na definici pojmu terorismus. Palestinci, Alžířané a Syřané tvrdili, že hnutí odporu proti cizí okupaci by neměla být do této definice zahrnuta.

Nicméně na summitu byl schválen program boje proti terorismu a pětiletý pracovní program.²⁰

¹⁷Khader, Bichara (2009). *Europa por el Mediterráneo. De Barcelona a Barcelona (1995–2009)*. Icaria. p. 23.

[ISBN 9788498881073](#).

¹⁸Khader, Bichara (2009). *Europa por el Mediterráneo. De Barcelona a Barcelona (1995–2009)*. Icaria. pp. 23–24.

[ISBN 9788498881073](#).

¹⁹<http://www.voltairenet.org/Barcelona-Report-on-a-Predicted>

²⁰http://internacional.elpais.com/internacional/2005/11/28/actualidad/1133132406_850215.html

Politický kontext doprovázející Barcelonský summit v roce 2005 (válka v Iráku, stagnace blízkovýchodního mírového procesu, nedostatečná demokratizace v arabských zemích) mnohým dokazoval, že EMP je neefektivní projekt v naplňování svých cílů – mír, stabilita, prosperita.²¹ I politici, kteří stáli u zrodu Barcelonského procesu, vyjadřovali zklamání nad jeho schopností přinášet výsledky. Z jižního Středomoří se zase ozývaly kritické hlasy, že zájem o Středomoří v EU upadá ve prospěch zemí střední a východní Evropy.²² EU zase obviňovala své jižní sousedy, že mají zájmy jen na bilaterálních a ne na multilaterálních vztazích s EU.²³

Mnoho evropských diplomatů ovšem hájilo důležitost Barcelonského procesu jako diskuzního fóra, které umožňuje setkávání izraelských a palestinských politiků na stejné úrovni. Zmiňovali rovněž úspěchy jako zřízení asociačních dohod se státy Středomoří, dohody o boji proti terorismu nebo založení nadace Anny Lindh pro dialog mezi kulturami.

3.2. Proces vzniku Unie pro Středomoří

Francouzský prezident Nicolas Sarkozy vzbudil se svým návrhem na Středomořskou unii v Evropské unii a v jižním Středomoří živou debatu.

Původní návrh Středomořské unie zahrnoval pouze země kolem Středozevního moře a vylučoval nestředomořské členy EU. Sarkozy viděl turecké členství ve Středomořské unii jako alternativu k tureckému členství v EU, proti kterému se výrazně staví.²⁴ Rovněž viděl Středomořskou unii jako fórum pro Izrael a jeho arabské sousedy. A samozřejmě viděl Unii pro Středomoří jako prostředek ke zvýšení vlivu a prestiže Francie v oblasti středomoří i jižního křídla EU.

²¹Fernández, Haizam Amirah; Youngs, Richard (30 November 2005). [The Barcelona Process: An Assessment of a Decade of the Euro-Mediterranean Partnership](#).

²²"Partial setback for Barcelona summit". *Magharebia*. 30 November 2005.

²³Borrell, Josep (Autumn 2010). ["Yes the Barcelona Process was "mission impossible", but the EU can learn from that"](#). *EuropesWorld*.

²⁴Holm, Carl (13 February 2007). ["Sparks Expected to Fly Whoever Becomes France's President"](#). *Deutsche Welle*.

Původně byla Středomořská unie silně podporována Izraelem a Egyptem, naproti tomu Turecko proti nápadu protestovalo a zcela Středomořskou unii jako alternativu k jeho členství v EU.²⁵

V Římě 20. 12. 2007 se konalo setkání mezi hlavami států Francie, Španělska a Itálie k otázce Středomořské unie. Kvůli požadavkům Španělska na zapojení nestředomořských států EU byl nakonec název projektu změněn na Unii pro Středomoří a ke spolupráci přizvána i Evropská komise, jejímž prostřednictvím měly být severní státy EU zastoupeny v projektu. Tyto změny byly souhrně nazvány „Římský Apel“ (*Appel de Rome*).

Následně 3. 3. 2008 se v Hanoveru setkal prezident Sarkozy s německou kancléřkou Angelou Merkelovou. Na této schůzce bylo, pravděpodobně na nátlak Německa, rozhodnuto, že členové EU nebudou rozděleni do „středomořských“ a „nestředomořských“. Podle slov německé kancléřky Merkelové to bude „projekt všech 27 států Evropské unie“.

Na Evropském summitu 13.-14. 3. 2008 v Bruselu byla představena společná francouzsko-německá iniciativa zahrnující výše zmíněné body s tím, že detaily se měly doladit na Euro-Středomořském summitu v Paříži 13.-14. 7. 2008.

Ač byla francouzsko-německá iniciativa velmi podrobně probírána a byla jí věnována velká pozornost, nebyla oficiálně schválena. Celkové závěry Bruselského summitu jsou velmi obecné a v extrémně obecných frázích „zve Komisi, aby předložila Radě nezbytné návrhy na definování způsobů řešení toho, co bude nazýváno 'Barcelonský proces: Unie pro Středomoří'“.

Po těchto peripetiích se konečně začaly rýsovat obrysy budoucích vztahů mezi EU a Unií pro Středomoří (dále jen UfM). Na summitu v červenci byly stanoveny takto:

1) Projekt UfM bude unií suverénních států a nemůže být organickou součástí EU. I když je středomořská politika společnou politikou EU, jejímiž jsou státy jižního Středomoří blízkými partnery, mezistátní koncept UfM zůstává mimo EU.

²⁵<http://www.ejpress.org/article/16567>

2) UfM bude součástí a rozšířením Barcelonského procesu. Bruselský summit z března 2007 byl historický tím, že ustanovil Barcelonský proces jako diplomatický rámec různých euro-středomořských procesů, které jsou si částečně příbuzné.

3) Středomořský proces (EMP) a Unie pro Středomoří zůstanou dvěma odlišnými procesy, každý se svou vlastní vnitřní organizací. Jednotlivé státy se tak budou účastnit všech probíhajících procesů. EK byla pověřena členy EU prozkoumat možnosti, jak mohou tyto dvě entity (EMP a UfM) synchronizovat své vzájemné vztahy vzhledem k tomu, že budou uplatňovat dvě různé agendy se stejným cílem. A také jak se má EU přeorganizovat v rámci Středomořského procesu.²⁶

Turecko nakonec souhlasilo s projektem pod podmínkou, že nebude nadále Francií vnímán jako alternativa k jeho členství v EU. Z návrhu bylo rovněž vypuštěno plánované vytvoření společných institucí a Středomořské investiční banky. V důsledku měla tedy Unie pro Středomoří fungovat na principu pravidelných schůzek mezi členy EU a nečlenskými státy EU, které se budou projektu účastnit. Tato struktura je podporována společným copředsednictvím (jeden člen EU, jeden nečlen) a sekretariátem.

3.3. Středomořský pohled na Unii pro Středomoří

Středomořská politika EU byla v poslední době ovlivněna čtyřmi základními faktory:

- 1) Teroristické útoky 11. září 2001, které vedly ke zvýšení vnímání Středomořské oblasti jako potenciální bezpečnostní hrozby pro Evropu.
- 2) Rozšíření EU v letech 2004 a 2007, směřující na východ, vedlo k posílení postavení Německa. Po tomto rozšíření se Evropa rozhodla pro vytvoření jednotné vnější politiky vůči svým sousedům na jihu a východě.

²⁶ Roberto Albioni (2008), *The Union For The Meditereanean Initative A View From Southern Europe*

- 3) Zvýšení imigrace přes Středomoří ze vzdálených oblastí (Středomoří začalo být ve zvýšené míře využíváno jako nástupní platforma pro imigranty především z oblasti subsaharské a rovníkové Afriky).
- 4) Arabské jaro, které v loňském roce zcela politicky otřásl do té doby politicky stabilním regionem a přineslo velké množství nadějí, ale i nejistoty a obav. Arabské jaro ve své horké fázi navíc vedlo k dalším vlnám migrace z těchto států do Evropy.

Obecně jižní státy EU podporují projekt UfM jako prostředek k částečnému přesměrování pozornosti k oblasti Středomoří. Panuje mezi nimi ovšem obava, že projekt má mnoho antagonistů s „acquis“ EU k této oblasti.

Státy EU vyzývaly již od začátku projektu arabské státy k politickým reformám, které by vedly k větší politické stabilitě v oblasti. To bylo arabskými státy vnímáno jako hrozba jejich vnitřní stabilitě. Jak se ovšem ukázalo během Arabského jara v roce 2011 a jak se ukazuje do teď, nedělat nic a neposlechnout výzev EU nebylo pro autokratické vládcy severní Afriky a Blízkého východu příliš dobrou volbou.

Terorismus a imigrace přinesly posun v evropském vnímání středomořského prostoru. Odpovědí EU na tyto problémy byla silná sekuritizace těchto otázek.²⁷ Navzdory pokroku v implementaci evropského prostoru svobody, práva a bezpečnosti, řešení otázek souvisejících s terorismem a imigrací zůstalo převážně na jednotlivých evropských vládách, které mají velmi rozdílné vize, které se těchto otázek týkají. Zvláště se to týká otázek imigrace a souvisejících věcí – udělování azylů, občanství atd. Jediná věc, kterou zdá se všechny státy sdílejí, je jejich potřeba ponechat si tyto otázky ve vlastních rukou. Výsledkem toho je, že jednotlivé státy EU sice berou migraci a terorismus jako součásti evropské středomořské politiky, ale není to ani EMP a prozatím ani UfM, které přijímají rozhodnutí. Středomořský proces tak podle Albioniho²⁸ v těchto záležitostech nehraje příliš významnou roli.

27 CHRISTINA. Migration Control in Europe After 9/11: Explaining the Absence of Securitization. *JCMS* [online]. 2007, Vol. 45 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://scholar.google.cz/scholar_url?hl=cs&q=http://www.eui.eu/Documents/DepartmentsCentres/AcademyofEuropeanLaw/CourseMaterialsUL/UL2010/BoswellReading2.pdf&sa=X&scisig=AAGBfm1BM0QBEn-B18kCagL3SqKc7uTKCA&oi=scholar&ei=ZOSyT5CoA6Wc0QXavamkDw&ved=0CCgQgAMoATAA

28 Roberto Albioni (2008), *The Union For The Meditereanean Initative A View From Southern Europe*

Unie pro Středomoří ve svém základu reflektuje konzervativní politickou platformu prezidenta Sarkozyho, která je založena na konfrontaci s muslimským světem, počínaje Tureckem. Pomineme-li obecné proklamace o středomořské solidaritě a společném kulturním dědictví, UfM má technokratickou a na byznys orientovanou agendu. V téhle agendě není imigrace nic jiného než problém k vyřešení. Konečným cílem UfM ve vztahu k migraci se zdá být především její regulace a ne umožnění volného pohybu osob (Sarkozy, 2008).

Zatímco španělský návrh Euro-Středomořské unie je založen na hodnotách a zkušenostech EU se svobodou, mezinárodní integrací a sociální kohezí a snaží se zavádět nadnárodní princip narozdíl od mezivládního, UfM je výsledkem procesu evropské re-nacionalizace.²⁹ V tomto re-nacionalizačním procesu hrál a dosud částečně hraje prezident Sarkozy roli, která jde daleko za euro-středomořské vztahy. Ostatní evropské státy sice mohou mít na první pohled více „evropskou“ rétoriku, ale jakmile dojde na otázky imigrace a bezpečnosti v EMP, často zastávají stejně nacionalistické postoje, jako je ten francouzský.

Přístupy k euro-středomořským vztahům by se tedy v Evropě daly shrnout do tří základních proudů³⁰:

- 1) Konzervativní projekt, který je zaměřený na zachování současného Barcelonského procesu (Euro-Mediterranean partnership – EMP) jako kolektivního diplomatického rámce, vedle toho chce ale více nacionalizovat politiku, především v bezpečnostních otázkách a imigraci.
- 2) Konzervativně-inovativní projekt, který chce vytvořit organizaci na silně mezivládním principu, ze které nebude sice Evropská Komise zcela vyloučena, ale bude hrát jen omezenou roli a jednotlivé vlády by měly větší volnost k dohodě na klíčových projektech, aniž by musely brát tak velký ohled na principy EU. Tato charakteristika nejlépe odpovídá projektu UfM.
- 3) Inovativní přístup obhajovaný Španělskem, který je institucionálně shodný s konzervativně-inovativním projektem, ale politicky a ideologicky značně rozdílný.

29 Michael Emerson (2008) *Making sense of Sarkozy's Union-for-the-mediterranean*

30 Roberto Albioni (2008), *The Union For The Meditereanean Initative A View From Southern Europe*

Tento přístup byl načrtnut v projektu EMU. V dlouhodobém měřítku projekt EMU míří k integraci EU s jižním Středomořím. Jak řekl španělský ministr zahraničí: „Přišel čas zastavit tento proces (EMP) a vybudovat efektivní geopolitický prostor vytvořením Euro-Středomořské Unie.“

Prozatím se zdá, že vyhrává konzervativně-inovativní přístup prezidenta Sarkozyho. Ač nebyl Barcelonský proces opuštěn a do konečné podoby Unie pro Středomoří se dostaly některé návrhy Španělska, projekt Unie pro Středomoří lze z dnešního pohledu nejlépe hodnotit právě jako konzervativně-inovativní.

3.4. Současná podoba Unie pro Středomoří

Oficiální vznik Unie pro Středomoří se datuje k summitu v Paříži, 13. 7. 2008 pod oficiálním názvem *Barcelonský proces: Unie pro Středomoří*. Projekt byl prezentován jako nová fáze ve vztazích mezi EU a zbytkem Středomoří, s novými členy (Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Černá Hora a Monako) a vylepšenou institucionální architekturou. To vše za účelem „vylepšení multilaterálních vztahů, zvyšování společné odpovědnosti za proces, nastavení řízení na principech rovnosti a využít ho k zahájení konkrétních projektů, které budou více viditelné pro obyvatelstvo. Nyní je čas k nastartování nového impulsu do Barcelonského procesu, který bude kontinuálně pokračovat. Je třeba více angažovanosti a nových katalyzátorů, abychom cíle Barcelonské deklarace transformovali na hmatatelné výsledky.“³¹

Pařížský summit byl považován za diplomatický úspěch prezidenta Sarkozyho. Podařilo se mu v Paříži shromáždit hlavy států všech 43 signatářských zemí s výjimkou Maroka a Jordánska. Na summitu se rovněž podařilo zprostředkovat navázání diplomatických vztahů mezi Sýrií a Libanem.³²

V současné době zahrnuje Unie pro Středomoří 43 států. Kromě 27 členů EU a Evropské komise se Unie účastní ještě balkánské státy – Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Černá Hora

³¹[Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean](#). 13 July 2008. p. 12.

³²<http://www.spiegel.de/international/europe/0,1518,565667,00.html>

a Albánie, dále pak Turecko, Sýrie (členství pozastaveno v červnu 2011), Libanon, Izrael, Palestinská samospráva, Jordánsko, Egypt, Tunisko, Alžírsko, Monako, Maroko a Mauretánie. Libye se účastní jako pozorovatelský stát a zasedání Unie pro Středomoří se účastní i zástupci Arabské ligy.

3.4.1. Hlavní cíle a projekty

Fakt, že Unie pro Středomoří byla spuštěna jako nová fáze Barcelonského procesu, znamená, že Unie akceptuje a zavazuje se k dodržování evropských „acquis“ z Barcelony, jejichž cílem je podporovat mír, stabilitu a prosperitu v regionu. Tudíž 4 kapitoly spolupráce zpracované v rámci Barcelonského procesu během 13 let jeho působení zůstávají v platnosti.³³ Těmito kapitolami jsou:

- 1) Politika a bezpečnost
- 2) Ekonomika a obchod
- 3) Sociálně-kulturní oblast
- 4) Spravedlnost a vnitřní záležitosti (tato kapitola byla přidána na výše zmíněném Barcelonském summitu v roce 2005)

K těmto 4 hlavním kapitolám navíc ministři 43 signatářských zemí přidali 6 konkrétních projektů, které se zaměřují na specifické potřeby Středomořského regionu a které by měly zvýšit viditelnost projektu pro veřejnost.

- 1) Odstranění znečištění ve Středomoří

Tento zeširoka pojatý projekt zahrnuje mnoho iniciativ, které se zaměřují na správnou enviromentální politiku, přístup k pitné vodě, správu vodních zdrojů, redukci znečištění a zachování středomořské biodiversity.³⁴ Tento projekt rovněž úzce souvisí s migrační politikou, neboť nedostatek vodních zdrojů a ekologické problémy v jižním Středomoří už dnes jsou jedním z důvodů migrace a v budoucnu bude jejich význam jako iniciátorů migrace zřejmě ještě stoupat.

³³[Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean](#). 13 July 2008. p. 12.

³⁴<http://www.maec.es/es/MenuPpal/Paises/Mediterraneo/Paginas/partenariadomediterraneo2010.aspx>

2) Námořní a pozemní doprava

Cílem tohoto projektu je zvýšit a zlepšit oběh zboží a lidí ve středomořském prostoru pomocí rekonstrukcí přístavů a staveb nových silnic a železnic. Konkrétně se v Pařížských a Marseilských deklaracích mluví o vybudování trans-maghrebské železnice a dálnice, které by propojovaly Maroko, Alžírsko a Tunisko. I tento bod má zásadní vliv na otázku imigrace. Zlepšení infrastruktury ve zdrojových zemích by mělo zlepšit rozvoj jejich ekonomik a snížit potřebu lidí emigrovat z těchto států do EU. Tento koncept zapadá do politiky, kterou se snaží prosazovat Nicolas Sarkozy.

3) Civilní ochrana

Projekt civilní ochrany se zaměřuje na vylepšení prevence, připravenosti a schopnosti reakce na přírodní i člověkem způsobené katastrofy. Konečným cílem je přivést země Unie pro Středomoří, které nejsou členy EU, k systému civilní ochrany na úrovni běžné v zemích EU.

4) Alternativní zdroje energie: Středomořský solární plán

Cílem tohoto projektu je zvýšit využívání obnovitelných zdrojů energie. Konkrétním cílem je změnit Saharské státy Unie pro Středomoří v masivní producenty levné solární energie. Pokud by byl úspěšný, tento projekt by zmodernizoval ekonomiky států, především v oblasti Maghrebu a snížil závislost Evropy i severoafrických států na fosilních zdrojích energie. To by mělo mít pozitivní vliv i na otázku migrace do Evropy, příjmy z prodeje solární energie by měly být využity k další modernizaci ekonomik severoafrických států. Na druhou stranu panují obavy ze zvýšení energetické závislosti Evropy na zatím nestabilních státech Maghrebu.

5) Zlepšení vzdělání a výzkumu: Euro-středomořská univerzita

V červnu 2008 byla ve slovinské Pirani spuštěna Euro-středomořská univerzita, která nabízí studentům mnoho studijních programů. Ministři zahraničí v roce 2008 v Marseilles vyzvali k vytvoření nové Euro-středomořské univerzity v marockém Fezu.³⁵ Na pařížském summitu se pak všech 43 představitelů států shodlo, že cílem tohoto projektu bude podpora vyššího vzdělání a výzkumu ve Středomořské oblasti. Cílem do budoucna by pak mělo být vytvoření

³⁵[Final Statement of the Marseille Meeting of the Euro-Mediterranean Ministers of Foreign Affairs](#). 3–4 November 2008. p. 21.

společného středomořského prostoru vysokoškolského vzdělání, vědy a výzkumu. I tento projekt má svou návaznost na imigrační politiky evropských států. Především s koncepcí selektivní migrace, obhajovanou ze strany evropské pravice a kterou převzal i prezident Sarkozy. Evropa podle téhle koncepce již nepotřebuje levné pracovní síly, ale vzdělané a schopné zaměstnance. Je tak snaha vytvořit v Evropě jakýsi ekvivalent amerického brain drain.

6) Středomořská iniciativa obchodního rozvoje

Cílem této iniciativy je podpořit malé a střední podniky v zemích jižního Středomoří. K tomu chce využívat posuzování potřeb těchto podniků s cílem poskytnout jim finanční a technické kapacity k podpoře jejich byznysu. Cílem je opět vytvořit pracovní místa v zemích jižního Středomoří, aby nezaměstnaní lidé neměli potřebu migrovat na sever do EU.

3.4.2. Instiuce Unie pro Středomoří

1) Dvouleté summity hlav států a vlád

Tyto summity na nejvyšší úrovni se konají každé dva roky. Cílem je podporovat politický dialog na nejvyšší úrovni. Tyto summity mají za cíl vytvářet společné deklarace k aktuálním problémům středomořského regionu, posuzovat dosavadní práci Unie a schvalovat dvouletý pracovní program.

Ministři zahraničních věcí se schází každý rok, aby monitorovali implementaci cílů schválených na dvouletém summitu a připravovali agendu na následující dvouletý summit.

Státy hostující summity jsou voleny na základě konsenzu a pořádání summitů by mělo rotovat mezi členskými a nečlenskými státy EU.³⁶

2) Severo jižní ko-předsednický systém

Za účelem garantování společné zodpovědnosti za Unii pro Středomoří se hlavy států a vlád v Paříži rozhodly, že Unii pro Středomoří budou zároveň předsedat dva státy, jeden člen EU a druhý nečlen EU. Státy EU se rozhodly, že jejich předsednická země musí být stejná jako aktuální předsedající země EU. Partnerské nečlenské státy EU se dohodly, že budou mezi sebou vybírat předsednickou zemi konsenzem na období 2 let.

³⁶[Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean](#). 13 July 2008. p. 13.

3) Sekretariát

Úkolem stálého sekretariátu Unie pro Středomoří je identifikovat a implementovat konkrétní projekty ve středomořském regionu a vyhledávat partnery pro spolufinancování těchto projektů.³⁷

Středomořští ministři zahraničních věcí se na konferenci v Marseilles v listopadu 2008, že sídlo sekretariátu bude v Barceloně.

Generální tajemník sekretariátu je volen konsenzem z nečlenských států EU na 3 roky s možností prodloužení mandátu na další 3 roky.

Sekretariát má rovněž 6 vícetajemníků, 3 z členských a 3 z nečlenských států EU.

4) Euro-středomořské parlamentní shromáždění

Euro-středomořské parlamentní shromáždění není nová instituce v rámci EMP. Poprvé bylo ustanoveno v Neapoli v roce 2003 středomořskými ministry zahraničí a první plenární zasedání proběhlo v roce 2004 v Aténách. Do parlamentního shromáždění jsou vysíláni poslanci z národních parlamentů členských států Unie pro Středomoří. Shromáždění má 4 stálé výbory³⁸:

- 1) Politické otázky, bezpečnost a lidská práva
- 2) Ekonomické, finanční a sociální otázky a vzdělání
- 3) Zlepšování kvality života a lidské a kulturní výměny
- 4) Ženská práva ve středomořských státech
- 5) Euro-středomořské lokální a regionální shromáždění

Na konferenci v Marseilles v listopadu 2008 byl ministry zahraničí uvítán návrh na vytvoření Euro-středomořského lokálního a regionálního shromáždění. Jeho cílem je vytvořit spojení mezi regionálními a lokálními administrativami 43 členských zemí s vrcholnými orgány Unie pro Středomoří a institucemi EU.³⁹

6) Nadace Anny Lindth

³⁷[Final Statement of the Marseille Meeting of the Euro-Mediterranean Ministers of Foreign Affairs](#). 3–4 November 2008. p. 6.

³⁸[Euro-Mediterranean Assembly](#)". Mediterranean Commission, United Cities and Local Governments.

³⁹["What is the ARLEM?"](#). EU Committee of the Regions.

Nadace Anny Lindth pro dialog mezi kulturami se sídlem v egyptské Alexandrii byla založena v dubnu 2005. Jedná se o síť mezi organizacemi občanské společnosti ve středomořském regionu, jejímž cílem je zlepšit mezikulturní dialog a vzájemné porozumění mezi kulturami.⁴⁰

Na summitu v Paříži bylo dohodnuto, že tato nadace bude mít na starost kulturní otázky v Unii pro Středomoří.

Ad hoc byl ustanoven výbor pro energii a životní prostředí. V rámci Unie pro Středomoří byla role parlamentního shromáždění posílena především ceremoniálně, neboť je považován za demokratickou reprezentaci Unie.

3.4.3. Vliv konfliktů mezi členskými státy na Unii pro Středomoří a vliv Unie pro Středomoří na tyto konflikty

Mezi 43 členskými státy Unie pro Středomoří jsou tři velké nevyřešené konflikty, které blokují širší středomořskou spolupráci – Arabsko-Izraelský konflikt, Severní Kypr a Západní Sahara (která na rozdíl od palestinské samosprávy není součástí UfM).

Velvyslanec Evropské Unie v Maroku Eneko Landaburu prohlásil v září 2010, že nevěří v projekt Unie pro Středomoří, protože rozpory mezi Araby podle něj „nedovolují implementovat silnou agendu“ a vyzval k opuštění tohoto ambiciózního plánu a soustředění se na bilaterální vztahy s jednotlivými státy Středomořské oblasti⁽³¹⁾.

Vzhledem k faktu, že všechna rozhodnutí v Unii pro Středomoří od těch nejvyšších po ta nejnižší jsou přijímána na principu konsenzu, tyto konflikty jsou schopny efektivě zcela zablokovat fungování celé Unie, kdykoli napětí mezi jednotlivými účastníky konfliktů vzroste. Izraelsko-Arabský konflikt vzhledem ke své vážnosti ovlivňuje fungování UfM velmi často. Například kvůli Izraelské operaci v Gaze na přelomu let 2008-9 se skupina arabských států odmítala setkávat na nejvyšší úrovni a tím pádem zablokovala jednání ministrů UfM. Další dvě schůzky ministrů byly pro změnu zablokovány neochotou arabských ministrů setkat se s jejich izraelským protějškem Avigdorem Liebermanem⁽³²⁾.

⁴⁰Anna Lindh Foundation.

Arabské státy rovněž blokovaly i některá jednání jednotlivých sektorů. Například ministerské jednání o zdrojích vody v Barceloně v dubnu 2010 bylo zablokováno kvůli terminologickému sporu, zda některé zdroje vody na izraelských územích, které si nárokují v Sýrii, Libanonu a na Palestinských územích, které jsou pod kontrolou Izraele, budou nazývány zdroje na „okupovaných územích“ nebo „územích pod okupací“.⁴¹ Kvůli podobným problémům musela být zrušena některá ministerská jednání o vysokoškolském vzdělání a zemědělství.

Konflikt mezi Tureckem a Kyprzem byl zodpovědný za zdržení potvrzení oficiálního statutu Sekretariátu. To bylo způsobeno neochotou Kypru ratifikovat Sekretariát, ve kterém měl být jeden post vicetajemníka přidělen Turkovi Mehmetovi Yigit Alpoganovi.

Spor byl po mnoha jednáních vyřešen až v roce 2010.

Západní Sahara je zdrojem sporů mezi Marokem a Alžírskem. Nedostatek diplomatických vztahů mezi těmito dvěma státy spolu s teritoriálním sporem o území Západní Sahary blokuje jakékoliv mezistátní projekty v oblasti Maghrebu, jako jsou plány na inter-maghrebskou železnici a dálnici a plánovanou arabsko-maghrebskou unii.⁴²

4) Společná migrační politika EU

4.1. Historický vývoj společné migrační politiky EU

Jedním z prvních pokusů ustanovit společnou migrační politiku byla skupina TREVI v 70. letech. Jedním z hlavních impulsů pro její vytvoření bylo několik teroristických útoků, které proběhly v Evropě v této době, nejvýznamnějším je asi útok na izraelské sportovce na olympiádě v Mnichově v roce 1972. Skupina vznikla na impuls rady ministrů EHS v roce 1976 a jejím hlavním cílem bylo posílit komunikaci mezi bezpečnostními složkami a boj proti terorismu. Skupina TREVI působila na třech úrovních – nejvyšší tvořili ministři vnitra, střední pak vysocí úředníci ministerstev vnitra a nejnižší byly skupiny tvořené běžnými úředníky

⁴¹<http://www.elmundo.es/elmundo/2010/04/13/ciencia/1271175027.html>

⁴²Martínez, Luis (2006). "[Algeria, the Arab Magrheb Union and regional integration](#)". EuroMesco.

ministerstev vnitra, celními úředníky, policisty, imigračními úředníky atd. Ad hoc byly vytvořeny skupiny TREVI I-V , které se zabývaly jednotlivými segmenty agendy skupiny TREVI. Imigrační problematiku měla na starost skupina TREVI III, která byla založena v roce 1986 a která harmonizovala azylovou a uprchlickou politiku členských států. S tou následně spolupracovala nově vytvořená skupina TREVI 92, která se zabývala volným pohybem osob v rámci EU.⁴³

Skupina TREVI III v reakci na pád komunistického bloku v roce 1989, kdy západoevropské státy očekávaly masivní migrační vlny z východu, vytvořila pravděpodobně svůj nejdůležitější dokument, tzv. Dublinskou konvenci. Podepsána byla v roce 1990, ale v platnost vstoupila až v roce 1997. Vychází ze Ženevské úmluvy rozšířené o Newyorský protokol z roku 1967. Konvence zaručuje uprchlíkům, že nebudou vráceni do státu, kde by mohli být vystaveni perzekuci. Smyslem bylo zaručit žadateli o azyl, že pouze jeden členský stát posoudí jeho žádost. Cílem bylo zabránit tzv. Migrants on orbit, které si jednotlivé členské státy předávali, protože vzájemně neuznávali svá negativní rozhodnutí o udělení azylu.⁴⁴ V souvislosti s amsterdamskou smlouvou přijala v roce 2003 Rada EU nařízení Dublin II, které nahradilo předchozí Dublinskou smlouvu. Dublin II obsahuje zřízení systému EURODAC . EURODAC je evropskou elektronickou databází otisků prstů žadatelů o azyl, cizinců zadržovaných při nelegálním překročení hranic EU a také cizinců zadržovaných při nelegálním pobytu na území EU (v tomto případě nepovinně), u kterých je předpoklad, že již podali žádost o azyl v jiném členském státě EU. Systém EURODAC tudíž tvoří důležitý podklad pro určení států příslušných posoudit žádost o azyl.⁴⁵

Schenghenská dohoda byla původně uzavřena jen jako mezivládní dohoda mezi Francií, Německem, Belgií, Lucemburskem a Nizozemskem v roce 1985 o postupném omezování hraničních kontrol. Na Shenghenskou dohodu navázala Shenghenská prováděcí smlouva z roku 1990, která definuje základní pojmy jako jsou vnější hranice, cizinec nebo třetí stát. Definuje rovněž policejní spolupráci, spolupráci v oblasti ochrany osobních údajů a zřizuje

43handbook-trevi

44 Gregor Noll(2000), *Negotiating Asylum: Te EU Acquis, Exteritorial Protection and the Common Market of Deflection*, p. 127-128, ISBN 9041114319

45www.euroskop.cz/gallery/2/683-eurodac_20_09_04_cs_1.pdf

Schenghenský informační systém (SIS) za účelem hraničních a vnitrostátních kontrol. Hlava II Shenghenské prováděcí smlouvy obsahuje rušení kontrol na vnitřních hranicích a pojednává o záležitostech volného pohybu osob. Nově rovněž zavádí jednotné krátkodobé vízum platné na území všech zúčastněných států a podmínky jeho vydávání. V současné době je v Schenghenském prostoru 25 států, 21 členských států EU a navíc Norsko, Island, Švýcarsko a Lichtenštejnsko. Vzhledem k tomu, že SIS počítal s účastí 18 států, je nyní v závěrečné fázi přípravy nový informační systém SIS II, který by měl lépe reagovat na novou situaci v Schenghenském prostoru.⁴⁶

Smlouva o Evropské unii podepsaná v roce 1992 zavádí do struktury EU i tzv. třetí pilíř, jehož cílem je „rozvíjet úzkou spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí“. Mezi oblastmi společného zájmu jsou jmenovány např. azylová politika, pravidla pro překračování vnějších hranic EU osobami a provádění kontroly na nich, přistěhovalecká politika a politika vůči státním příslušníkům třetích zemí. Migrační politika ve smlouvě o EU se má zaměřovat na podmínky vstupu, pohybu a pobytu státních příslušníků třetích států na území členských zemí a na boj proti ilegálnímu přistěhovalectví, pobytu a práci státních příslušníků třetích zemí na území států EU.⁴⁷

Amsterodamská smlouva z roku 97 znamená poměrně zásadní změnu v přístupu ke společné migrační a azylové politice vzhledem k tomu, že přesouvá záležitosti azylu, překračování vnějších hranic EU, přistěhovalectví, víz a spolupráci soudů v občanskoprávních věcech ze třetího pilíře do prvního, komunitárního pilíře. Bylo ovšem stanoveno přechodné období, ve kterém se o těchto komunitarizovaných otázkách má hlasovat jednotně. Do prvního pilíře byl rovněž touto smlouvou přidán i Schenghenský systém.

4.2. Programy společné migrační politiky EU

46 <http://knihovna.nkp.cz/knihovna62/hradilo.htm>

47 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010>

4.2.1. Program z Tampere

První explicitní zmínka o komplexním programu společné migrační politiky EU přišla na zasedání Evropské rady ve finském Tampere v říjnu 1999. Dokument, který z tohoto jednání vzešel, zmiňuje čtyři oblasti, ve kterých by se měla spolupráce členských států posílit⁴⁸.

- 1) Společná evropská azylová a migrační politika
- 2) Evropský prostor práva
- 3) Celounijní boj proti kriminalitě
- 4) Silnější vnější akce

Rovněž volá po zřízení samostatných, vzájemně provázaných společných politikách ve 4 oblastech:

- 1) partnerství se zeměmi původu – má se zabývat bojem proti chudobě, zlepšováním pracovních i životních podmínek, dodržováním lidských práv, zvláště u menšin, žen a dětí
- 2) společný azylový systém – má být vytvořen společný evropský azylový systém respektující Ženevskou úmluvu, založený na zásadě non-refoulement (ujištění, že nikdo nebude poslán zpět do země, kde mu hrozí pronásledování)
- 3) spravedlivé zacházení se státními příslušníky třetích zemí – integrační politika by měla zajistit pro příslušníky třetích zemí, kteří na území EU pobývají legálně, srovnatelná práva a povinnosti s občany EU
- 4) řízení migračních toků – vyžaduje spolupráci se zeměmi původu, boj proti nelegálnímu přistěhovalectví a obchodu s lidmi

Jednání v Tampere rovněž stanovilo metody, jakými se měla vypracovávat charta práv EU, která byla později začleněna do Lisabonské smlouvy.

4.2.2. Haagský program a Průmská smlouva

Haagský program reagoval na změněnou bezpečnostní situaci ve světě po teroristických útocích 11. 9. 2001 a v Madridu 11. 3. 2004. Program byl přijat v listopadu 2004. Za klíčovou otázku program považuje boj proti terorismu při zachování plných občanských práv. Dalšími

⁴⁸ http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

cíli jsou vytvoření společného azylového systému, zlepšení přístupu k soudům, praktická policejní a justiční spolupráce, sblížování právních předpisů a tvorba společných politik. Členskými státy EU podle tohoto programu zůstává právo určovat počty migrantů za účelem práce na svém území. EU se chce zaměřit na partnerství s třetími zeměmi, podporu rozvojové spolupráce, humanitární činnosti a informovanosti o možnostech legální migrace. Rovněž je zmiňována readmisní politika vedoucí k dobrovolným návratům nelegálních migrantů do zemí svého původu s podporou EU, pro kteréžto účely byl z rozhodnutí Evropského parlamentu a rady v roce 2007 zřízen Evropský návratový fond. V dlouhodobém horizontu program počítá se zřízením společných vízových úřadů.⁴⁹

Prümská smlouva, umožňující urychlení výměny informací a posílení spolupráce hlavně v boji s přeshraniční trestnou činností, nelegální migrací a terorismem, byla původně mezistátní smlouvou mezi Francií, Německem, Belgií, Nizozemskem, Lucemburskem, Španělskem a Rakouskem, ke kterým se nakonec přidalo ještě 8 dalších států, konkrétně Švédsko, Bulharsko, Slovinsko, Finsko, Itálie, Rumunsko a Řecko.⁵⁰

4.2.3. Plán politiky legální migrace a globální přístup k migraci v rámci EU

V reakci na Haagský program byl v roce 2005 vypracován plán politiky legální migrace. Plán se zaměřuje na 4 oblasti:

- 1) legislativa EU (předložení pěti nových směrnic o pracovních imigrantech)
- 2) informovanost a znalosti o imigraci
- 3) integrace
- 4) spolupráce se zeměmi původu

Dokument říká, že dokud nebudou existovat společná kritéria pro vstup ekonomických migrantů na území členských států EU, zájem migrantů o třeba i nelegální práci v EU poroste a pravidla stanovená státy EU nebudou dodržována. Dokument navrhuje harmonizaci programů pracovní migrace pomocí pěti směrnic:

⁴⁹ http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/l16002_en.htm

⁵⁰Prümská dohoda: Posílení přeshraniční spolupráce, zejména v boji proti terorismu a přeshraniční trestné činnosti, Věstník EU, 2007

- 1) Návrh směrnice Rady o sjednoceném postupu vyřizování žádostí státních příslušníků třetích zemí o jediné povolení k pobytu a výkonu práce na území členského státu a o společném souboru práv pro pracovníky z třetích zemí, kteří oprávněně pobývají v členském státě
- 2) Návrh směrnice Rady o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci
- 3) Návrh směrnice o podmínkách vstupu a pobytu sezónních pracovníků
- 4) Návrh směrnice o postupech upravujících vstup, přechodný pobyt a pobyt dočasně vyslaných pracovníků
- 5) Návrh směrnice o podmínkách vstupu a pobytu placených stážistů

Obecná rámcová směrnice poskytuje přehled práv státních příslušníků třetích zemí na legální zaměstnávání a čtyři zvláštní stanovují podmínky pro jejich vstup a pobyt u šesti druhů pracovních pozic, potřebných v zemích EU.⁵¹

Na zasedání Evropské rady, rovněž v prosinci 2005, byl přijat plán na globální přístup k migrační politice. V rámci efektivnějšího řízení migrace se Evropská rada v roce 2007 rozhodla posílit globální přístup k migraci o regiony sousedící s EU, tedy především na východě a jihovýchodě. Z tohoto záměru později vycházejí i projekty Unie pro Středomoří a Východního partnerství. Opatření tak byla rozšířena na oblasti, ze kterých přichází největší počet migrantů do EU – země západního Balkánu, Turecko, Rusko a země evropské politiky (Arménie, Ázerbájdžán, Gruzie, Ukrajina, Moldavsko, Bělorusko). EU má posílit dialog o otázkách migrace s dalšími zeměmi původu v Asii.

Hlavními partnery v otázce migrace na jihovýchodě jsou v tomto plánu pro EU státy jižního Středomoří, specificky je zmiňováno Maroko, Alžírsko a Libye. Dialog s těmito státy je

⁵¹<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2007-0322&language=CS>

důležitý kvůli omezení ilegální imigrace a lepšímu řízení migrace legální. Rovněž je podstatná otázka ochrany námořních hranic ve Středozezemním moři.⁵²

4.2.4. Evropský pakt o přistěhovalectví a azylu

Evropský pakt o přistěhovalectví a migraci byl přijat 16. října 2008 v na summitu Bruselu. Evropská rada zde přijala 5 závazků, jejichž plnění má zajistit tzv. Stockholmský program.

- 1) Organizovat legální migraci a podporovat integraci. V této oblasti Pakt vyzývá jednotlivé členské země, aby si určily své potřeby a požadavky týkající se legální migrace. Doporučena je politika selektivní migrace propojená s potřebami vlastního trhu práce. Dále pakt vybízí členské země k „přilákání“ vysoce kvalifikovaných občanů ze třetích zemí, k upřednostňování krátkodobé a cirkulační migrace a ke kontrole nad sjednocováním rodin.
- 2) Bojovat proti nelegální migraci. Pakt v této souvislosti uvádí posílení spolupráce mezi členskými státy a zeměmi původu, mimo jiné i v oblasti návratů nelegálních migrantů do zemí původu.
- 3) Zefektivnit kontrolu na hranicích. V tomto bodě Pakt požaduje zavedení a fungování biometrických víz do 1. ledna 2012. Dále vyzývá ke spolupráci na vývoji modernějších technologií a elektronických systémů pro kontrolu překračování hranic Evropské unie.
- 4) Sjednotit azylovou politiku. Pakt navrhuje vytvoření úřadu (s názvem European Support Office), který by sdílel informace a zajišťoval spolupráci v otázce azylové politiky. Cílem je také zavést jednotnou azylovou politiku do roku 2012 se společnými standardy pro přijímání uprchlíků.
- 5) Vytvořit partnerství se zeměmi původu migrantů a podporovat tak jejich rozvoj. Partnerství by mělo mít podobu posilování rozvojových projektů, které by umožňovaly občanům třetích zemí zůstat v zemi původu.⁵³

⁵²http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/il0008_cs.htm

⁵³<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2123505>

V preambuli smlouvy se rovněž praví: *Evropská unie nemá nicméně prostředky na to, aby důstojným způsobem přijala všechny migranty, kteří doufají, že v Evropě naleznou lepší životní podmínky. V rámci organizace v oblasti přistěhovalectví je tudíž třeba zohlednit absorpční kapacity Evropy, a to z hlediska trhu práce, bydlení, zdravotnických, vzdělávacích a sociálních služeb, a rovněž je třeba chránit migranty proti riziku zneužívání zločineckými sítěmi.*⁵⁴

Smlouva dále uvádí, že jednotlivé státy EU musí brát ohled na zájmy ostatních států EU, protože jakmile je osoba na území jednoho státu EU, může se volně pohybovat po celém jejím území.⁵⁵

4.2.5. Lisabonská smlouva a Stockholmský program

Lisabonská smlouva sama o sobě přináší do oblasti přistěhovalectví jen málo změn. Dřívější Hlava IV Smlouvy o ES o vízové, azylové a přistěhovačské politice a jiných politikách týkajících se volného pohybu osob, je nově začleněna do Smlouvy o fungování EU jako Hlava V pod názvem *Prostor svobody, bezpečnosti a práva*. Lisabonská smlouva rovněž uvádí v platnost Chartu práv občanů EU, o jejímž vypracování bylo rozhodnuto již v programu z Tampere. Jde o dokument, který shrnuje občanská, politická, hospodářská a sociální práva občanů EU i cizinců v EU pobývajících, kterých se dotýká např. právo na azyl a ochranu v případě vystěhování, vyhoštění nebo vydání.

Stockholmský program přímo navazuje na program z Tampere a Haagu a byl schválen v prosinci 2009 na období let 2010-14. Cílem dokumentu jsou následující oblasti:

- 1) Podpora občanství a základních práv – zejména ochrany osobních údajů, neomezené uplatňování práva volného pohybu, dalšího rozšiřování schengenského prostoru, přistoupení EU k Evropské úmluvě o lidských právech, usilování EU o dosažení soudržnosti s mezinárodním právním řádem pro vytvoření bezpečného právního prostředí v zájmu součinnosti se zeměmi mimo EU.

⁵⁴<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=693>

⁵⁵<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=693>

- 2) Evropa, která chrání. Věnuje se otázkám ochrany obyvatelstva před obchodováním s lidmi, sexuálním vykořisťováním dětí a dětskou pornografií, počítačovou trestnou činností, hospodářskou kriminalitou, korupcí, paděláním a pirátstvím, drogami atd.
- 3) Přístup k Evropě v globalizovaném světě – boj proti nedovolenému přistěhovalectví a přeshraniční trestné činnosti, integrovaná správa vnějších (hlavně jižních a východních) hranic a vízová politika.
- 4) Evropa jako prostor odpovědnosti, solidarity a partnerství v záležitostech migrace a azylu – klíčovým politickým cílem EU je vypracování komplexní politiky migrace.
- 5) Úloha Evropy v globalizovaném světě: vnější rozměr – oblast svobody, bezpečnosti a práva má v tomto okruhu návaznost na jednotnou politiku vnějších vztahů, na spolupráci se sousedními zeměmi, na partnerství se třetími zeměmi, řešení konfliktů vznikajících mimo evropský kontinent, které jej ale mohou ohrozit.

Všechny body se svým způsobem dotýkají problematiky migrace. Nejpodrobnější je v tomto směru čtvrtý bod, který říká, že vzhledem k demografickému vývoji v EU se bude EU muset touto otázkou zabývat především v souvislosti s požadavky pracovního trhu. EU podle tohoto plánu musí vytvořit pružnou migrační politiku, ve které by se měla zaměřit především na spolupráci se státy Afriky, Lat. Ameriky a některými oblastmi Asie.⁵⁶

5) Dopady vzniku Unie pro Středomoří a společné migrační politiky EU na migrační politiky Francie a Španělska a jejich porovnání

5.1. Francie

Francie, jakožto iniciátor projektu Unie pro Středomoří, nebyla ve své domácí migrační politice tímto projektem příliš ovlivněna. Naopak, projekt Unie pro Středomoří je ve své části zabývající se migrací ze své valné většiny projekcí konzervativně zaměřené imigrační politiky

⁵⁶http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/jl0034_cs.htm

prezidenta Nicolase Sarkozyho. Je otázkou, zda po případném vítězství Françoise Hollanda, kandidáta socialistů v prezidentských volbách, se disbalance mezi imigrační politikou Francie a imigrační politikou v rámci Unie pro Středomoří výrazněji nezvětší. Politika Unie pro Středomoří v otázce imigrace je tak v podstatě shodná s politikou administrativy prezidenta Sarkozyho ve své snaze imigraci do EU silně regulovat.

Náhled na imigranty se ve Francii začíná posouvat vzhledem k rostoucímu vlivu otázky nezaměstnanosti v politické diskuzi, k pokusům a iniciativám současné administrativy posílit francouzskou národní identitu a vzhledem k několika výrazným incidentům v posledních letech. K nejvýznamnějším zmíněným incidentům patří bouře na předměstích, které začaly na podzim 2005 na pařížském předměstí *Clichy-sous-Bois*. Bouře vznikly po tom, co dva mladíci přišli o život po pravděpodobně nešťastném incidentu s policií. Bouře se následně přenesly na mnoho předměstí po celé Francii a účastnili se jich především příslušníci druhé a třetí generace přistěhovalců, kteří se často cítí ve francouzské společnosti vykořeleni. Po třech týdnech bylo na francouzských předměstích několik mrtvých a tisíce vypálených aut. Tyto incidenty se v menší míře opakovaly i v dalších letech. Postoj francouzské veřejnosti k migraci se po této události změnil. Před bouřemi z podzimu 2005 většina francouzské veřejnosti nepovažovala imigraci za bezpečnostní problém a to i přes teroristické útoky z 11.9. 2001 v USA a 11.3. 2004 v Madridu. Po bouřích z roku 2005 se ale imigrace stala jedním z evergreenů politických debat.

Příchod takzvaného Arabského jara ovšem vnesl v poslední době do migrační politiky v rámci Unie pro Středomoří a celkově do migrace v oblasti Středomoří novou dynamiku. V souvislosti s náhlým přílivem migrantů z Tuniska po pádu autoritářského režimu prezidenta Ben Aliho zavedla Francie dočasně hraniční kontroly na hranicích s Itálií. V poslední době se ale v EU, dokonce i v Evropské Komisi, ozývají hlasy, podle kterých by dočasné znovuzavedení hraničních kontrol v Schengenském prostoru mělo být z důvodu kontroly migrace (ale i kontroly organizovaného zločinu atd.) možné a to i na dobu až 2 let. Mezi hlavní zastánce tohoto postoje patří právě administrativní prezidenta Sarkozyho. Evropský parlament sice tuto iniciativu loni v létě jasnou většinou smetl ze stolu jako nepřijatelnou,⁵⁷ ale právě

57 *Migration Policy and Politics in the Receiving States, Gary P. Freeman, Page 1154 of 1144-1167*

především ve Francii se tyto hlasy objevují i nadále. Nejnovější iniciativa v tomto směru pochází opět z Francie ve spolupráci s Německem. V tomto návrhu podle německého *Süddeutsche Zeitung*, který se v pátek 20. 4. 2012 odvolává na dopis ministrů vnitra Německa a Francie Hanse-Petera Friedricha a Claudea Guéanta, má být zahrnuta možnost obnovit až na 30 dní kontroly na vnitřních hranicích v Schengenském prostoru v případě, že by nebyla dostatečně zajištěna kontrola hranice vnější.⁵⁸ O návrhu by mělo být rozhodnuto nejdříve v červenci 2012.

5.2. Španělsko

Z emigračního státu Španělska se za posledních třicet let stal stát imigrační. Vzhledem k tomu, že před třiceti lety nemělo Španělsko k imigraci žádný silný postoj, většina jeho cílů byla determinována na evropské úrovni. Tato raná „europeizace“ španělské imigrační politiky vedla k restriktivnějším opatřením, než byly potřeby španělské ekonomiky a nekarespondovaly s migračními toky do Španělska. Konflikt mezi evropskými směrnici a vnitřními potřebami Španělska vedl v devadesátých letech k sofistikovanější, nezávislejší imigrační politice, při zachování požadavků EU na ochranu vnější hranice.⁵⁹ Regularizace pobytu se ve Španělsku stala pro migranty mnohem jednodušší, navíc po roce 2000 se příliv imigrantů do Španělska razantně zvýšil (viz příloha 1), což vedlo k opětovnému tlaku ze strany EU na zpřísnění kontroly svých jižních hranic, kterých je Španělsko strážcem.

Ve Španělsku je ovšem postoj k imigraci jiný, než v mnoha jiných hlavních imigračních státech v Evropě. Do začátku krize byli migranti vysloveně vítáni původními obyvateli jako levné a spolehlivé pracovní síly. V současné době sice obliba migrantů ve španělské společnosti vzhledem k astronomické nezaměstnanosti poklesla, ale stále je zde sentiment jiný, než v mnoha jiných evropských státech. Španělsko nečelí vzhledem k migrantům tolika kulturním problémům jako například Francie nebo Německo. Více než třetina španělských imigrantů pochází ze států Jižní a Střední Ameriky, španělština je tudíž jejich rodným jazykem a kulturní prostředí, ze kterého pocházejí, je alespoň částečně příbuzné s tím španělským. Téměř

⁵⁸<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropska-unie/clanek.phtml?id=741871>

⁵⁹Immigration Policies in Spain: Between External Constraints and Domestic Demand for Unskilled Labour. 2000

polovina pak pochází z jiných států EU. Podle údajů *Instituto Nacional de Estadística* (viz příloha 2) z roku 2008 tvořili v té době migranti z Afriky pouhých 17 % všech španělských imigrantů. 12 % z těchto 17 % pocházelo z Maroka.

S Marokem Španělsko uzavřelo ještě před vznikem Unie pro Středomoří dohodu o dovozu sezónních dělníků do Španělska.

Reakce Španělska na vznik Unie pro Středomoří nebyla příliš pozitivní. Španělsko investovalo značné úsilí do Barcelonského procesu předcházejícím UfM a vidělo francouzský návrh jako ohrožení svého dominantního postavení v evropské středomořské politice. Španělský protinávrh na Euro-Středomořskou unii, která by postupně vedla k integraci Středomořského regionu do EU, se však nesetkal s příliš pozitivním ohlasem a po tom, co byla z francouzského návrhu po intervenci Německa odstraněna nejzásadnější námitka Španělska – neúčast nestředomořských států EU, Španělsko projekt UfM podpořilo.

Cílem UfM je migraci v oblasti svého působení více regulovat, naopak dlouhodobým cílem Španělska je otevřenější imigrační politika, kterou se snaží prosazovat na evropské úrovni, kde je však v poslední době válcováno tandemem Francie – Německo, který se naopak snaží imigrační politiku zpřísnit a dokonce obnovit hraniční kontroly uvnitř Schengenského prostoru.

Unie pro Středomoří zatím nemá praktický vliv na imigrační politiku Španělska, vzhledem k silnému mezivládnímu principu panujícímu v UfM, který blokuje rozsáhlejší dohody na zásadních tématech kvůli několika nevyřešeným konfliktům mezi členskými státy UfM.

Obecně se dá říct, že španělská imigrační politika je vytvářející se společnou evropskou imigrační politikou spíše tlačena k větší restriktivnosti, než jakou by praktikovala, pokud by Španělsko nebylo členem EU.

5.3. Shrnutí porovnání migračních politik Francie a Španělska

Obecně lze říci, že Francie je v poslední době ve své migrační politice restriktivnější než Španělsko. V první řadě je tato větší restriktivnost dána současnou administrativou prezidenta Sarkozyho. Sarkozy na tvrdé migrační politice a silné francouzské národní identitě

postavil svou prezidentskou kampaň v roce 2007 a pokračoval v tomto trendu i ve volbách v roce 2012 pod heslem „silná Francie“. Je otázkou, zda tato politika bude pokračovat i po případném zvolení Francois Hollanda novým francouzským prezidentem.

Větší francouzská restriktivnost v imigrační politice je dána rovněž jiným složením migrantské populace v obou zemích. Zatímco ve Španělsku tvoří podstatnou část migrantské populace lidé z kulturně a jazykově příbuzné Latinské Ameriky a z kulturně blízkého prostoru Evropy, migranti z kulturně i nábožensky odlišné severní Afriky tvoří v migrantské populaci Španělska výraznou menšinu. Na druhou stranu, ve Francii tvoří především obyvatelé Maghrebu výraznou část migrantů, podle článku Roberta Castela žilo ve Francii v roce 2007 asi 5-6 milionů lidí původem z Maghrebu a tvořili tak 7-9 % francouzské kontinentální populace.⁶⁰

Španělsko bylo až do příchodu ekonomické krize k migrantské populaci velmi vstřícné, některé sektory španělské ekonomiky vysloveně stály na pracovní síle lidí z Latinské Ameriky, Afriky nebo jihovýchodní Evropy, především Rumunska.

Ve Francii je, především v poslední době, přístup k imigrantům zcela jiný. Po jedenáctém září 2001 začal být značný počet muslimů ve Francii vnímán jako bezpečnostní problém a po nepokojích na předměstích francouzských měst v létě roku 2005, které se převážně odehrávaly ve čtvrtích obývaných přistěhovalci a potomky přistěhovalců z oblasti Maghrebu, se vnímání francouzské veřejnosti značně zradikalizovalo. Již v prezidentských volbách v roce 2002 se do druhého kola prezidentské volby dostal Jean Marie Le Pen se silně antipřistěhovaleckým programem. Část jeho agendy převzal ve volbách v roce 2007 v umírněnější formě prezident Sarkozy, který se již předtím proslavil tvrdými opatřeními proti imigrantům jakožto ministr vnitra. Kulturní a sociální obtíže s muslimskou populací ve Francii se tak projevují i ve francouzské politice směrem k Unii pro Středomoří a směrem k tvorbě společné evropské migrační politiky.

⁶⁰Robert Castel, *La discrimination négative*, Paris, La République des idées/Seuil, 2007

Závěr

V úvodu této práce jsem stanovil tezi, že migrační politika zkoumaných států nebyla vytvořením projektu Unie pro Středomoří dosud příliš ovlivněna. V průběhu práce jsem dospěl k závěru, že tato teze je pravdivá.

Francie provádí v poslední době velmi nezávislou migrační politiku a podstatná část imigračních cílů současné francouzské vlády je vtělena přímo v projektu Unie pro Středomoří. Tyto cíle se částečně liší od postojů Španělska, které zastává v oblasti imigrace dlouhodobě liberálnější postoje než současná francouzská vláda. Projekt Unie pro Středomoří je však díky mezivládnímu principu rozhodování, který téměř výlučně počítá s hlasováním konsenzem a vzhledem k nevyřešeným konfliktům mezi mnohými členy UfM, je zatím ve složitějších a rozsáhlejších otázkách prakticky totálně bezzubý.

Daleko větší vliv na migrační politiku obou států má postupná formace společné migrační politiky EU, na jejíž tvorbě se oba státy aktivně podílejí. Skutečně jednotná evropská imigrační politika je ovšem stále otázkou vzdálenější budoucnosti. Sekuritizace po 11. září 2001 a opětovný vzrůst evropského nacionalismu ještě posílený příchodem ekonomické krize, staví jednotné evropské imigrační politice do cesty ještě mnoho překážek.

Zatímco španělský návrh Euro-Středomořské unie je založen na hodnotách a zkušenostech EU se svobodou, mezinárodní integrací a sociální kohezí a snaží se zavádět nadnárodní princip narozdíl od mezivládního, UfM je výsledkem procesu evropské re-nacionalizace.⁶¹ V tomto re-nacionalizačním procesu hrál bývalý prezident Sarkozy roli, která jde daleko za euro-středomořské vztahy. Ostatní evropské státy sice mohou mít na první pohled více „evropskou“ rétoriku, ale jakmile dojde na otázky imigrace a bezpečnosti v EMP, často zastávají stejně nacionalistické postoje, jako byl ten bývalé francouzské vlády. Nová socialistická vláda Françoise Hollanda se v tomto směru zatím nestihla dostatečně projevit, ale vzhledem k výše zmíněnému trendu nepředpokládám, že dojde ke změně jiné, než rétorické.

⁶¹ Michael Emerson (2008) *Making sense of Sarkozy's Union-for-the-mediterranean*

Summary

In the beginning of this work, my thesis was, that migration policy of both examined states wasn't seriously influenced by creation of Union for the Mediterranean and during my work I concluded that this thesis is true.

France is recently performing very independent migration policy and significant part of French immigration policy goals is inherent in project of Union for the Mediterranean.

These goals are partly different from the goals of Spain, which has, in recent history, more liberal approach to the problematic of immigration than recent French administrative. Project Union for the Mediterranean is, thanks to strictly intergovernmental principle of deciding, which almost exclusively demands voting by consensus and due to unresolved disputes among the members of Union itself, currently in more complicated issues, totally impotent.

Far bigger influence on migration policies of both states, has formation of common immigration policy of European Union. This formation is actively influenced by both states. But functioning common immigration policy is still a long shot.

Securitization after 9/11 and growing nationalism in Europe, which is even strengthened by years of economic problems, build a lot of obstacles to successful establishment of common European migration policy.

While the Spanish proposal of the Euro-Mediterranean Union is based on the values and experiences of the EU with freedom, international integration, social cohesion and trying to promote multinational principle instead of intergovernmental, UfM is the product of the process of European re-nationalization. In this re-nationalization process former French president Sarkozy took an act, which goes far beyond the Euro-Mediterranean relations. Other European states might have, on the first sight, more pro-European rhetoric, but as soon as the questions of immigration or security are on the table in EMP, they often have the same nationalistic attitude, as former French government. New socialist government of Francois Hollande hasn't had enough time yet, to show what its intentions are, but

according to above-mentioned trend I personally don't expect any changes in french policy other than rethorical.

Použité zdroje:

Monografie

Khader, Bichara. *Europa por el Mediterráneo. De Barcelona a Barcelona (1995–2009)*. Icaria, 2009, 240 s. [ISBN 9788498881073](#).

NOLL, Gregor. *Negotiating Asylum* [online]. 2000. vyd. Nizozemsko: Kluwer law international, 2000, s. 127-128 [cit. 2012-05-01]. ISBN 9041114319.

Primární prameny

Barcelonská deklarace. In: *Euro-Mediterranean Conference*. 1995. [Barcelona Declaration, adopted at the Euro-Mediterranean Conference](#).

Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean. In: *deklarace*. Paříž, 2008. [Joint Declaration of the Paris Summit for the Mediterranean](#)

Final Statement of the Marseille Meeting of the Euro-Mediterranean Ministers of Foreign Affairs. In: Statement of EU. MARSEILLE, 2008.

O plánu politiky v oblasti legální migrace. In: *Návrh usnesení evropského parlamentu*. 2006.

AMSTERODAMSKÁ SMLOUVA POZMĚŇUJÍCÍ SMLOUVU O EVROPSKÉ UNII, SMLOUVY O ZALOŽENÍ EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ A SOUVISEJÍCÍ AKTY. In: (97/C 340/01). 2001.

Elektronické články

Fernández, Haizam Amirah; Youngs, Richard, The Barcelona Process: An Assessment of a Decade of the Euro-Mediterranean Partnership. *The Barcelona Process: An Assessment of a Decade of the Euro-Mediterranean Partnership* [online]. 2005, s. 2005 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: www.realinstitutoelcano.org/analisis/849/Amirah-Youngs849.pdf

FONTELLES, Josep Borrell. Yes the Barcelona Process was “mission impossible”, but the EU can learn from that. *Yes the Barcelona Process was “mission impossible”, but the EU can learn from that* [online]. 2010, Podzim 2010 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.europesworld.eu/NewEnglish/Home_old/PublicProfile/tabid/690/UserID/630/language/en-US/Default.aspx

MARTINEZ, Luis. Algeria, the Arab Maghreb Union and Regional Integration. *Euromesco* [online]. 2006, č. 59, s. 44 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: www.euromesco.net/images/59_eng.pdf

THOMAS, Dominic. SARKOZY'S LAW: THE INSTITUTIONALIZATION OF XENOPHOBIA IN THE NEW EUROPE. *The Salon: volume two* [online]. 2007, č. 2 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: www.jwtc.org.za/resources/docs/salon-volume-2/dominicthomas_sarkozyslaw.pdf

ALBIONI, Roberto. The union for the Mediterranean initiative A view from southern Europe. *Documenti IAI* [online]. 2008, č. 1 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: www.iai.it/pdf/DocIAI/iai0802.pdf

CHRISTINA. Migration Control in Europe After 9/11: Explaining the Absence of Securitization. *JCMS* [online]. 2007, Vol. 45 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://scholar.google.cz/scholar_url?hl=cs&q=http://www.eui.eu/Documents/DepartmentsCentres/AcademyofEuropeanLaw/CourseMaterialsUL/UL2010/BoswellReading2.pdf&sa=X&scisig=AAGBfm1BM0QBEn-B18kCAGL3SqKc7uTKCA&oi=scholar&ei=ZOSyT5CoA6Wc0QXavamkDw&ved=0CCgQgAMoATAA

Webové zdroje

www.euroekonom.com. [online]. 2008. vyd. [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.com/graphs-data.php?type=gdp-growth-spain&lang=cz>

Cizinci: zrcadlo španělského hospodářství [online]. 22. 9. 09. 2009 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2198539>

Španělská nezaměstnanost láme rekordy, bez práce je každý čtvrtý [online]. 27. 1. 2012. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/162251-spanelska-nezamestnanost-lame-rekordy-bez-prace-je-kazdy-ctvrty/>

Sistema Integrado de Vigilancia Exterior [online]. 2009 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://es.wikipedia.org/wiki/Sistema_Integrado_de_Vigilancia_Exterior

Comienza la Reforma de la Ley de Extranjería [online]. 19.12. 2008. Elpais.com, 2008 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.parainmigrantes.info/comienza-la-reforma-de-la-ley-de-extranjeria/>

French Immigration History [online]. 2009 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://homepages.uel.ac.uk/u0106050/FrenchImmigrationHistory.htm>

Imigrační politika Francie se zaměřením na současnou situaci [online]. Kateřina Danielová, 4.1. 2004. 2004 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957389>

VOLTAIRENET.ORG. *Barcelona: Report on a Predicted Failure* [online]. 2005 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.voltairenet.org/Barcelona-Report-on-a-Predicted>

EL PAÍS. *La cumbre de Barcelona consigue acordar un Código de Conducta Antiterrorista* [online]. 2005 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://internacional.elpais.com/internacional/2005/11/28/actualidad/1133132406_850215.html

Partial setback for Barcelona summit [online]. 2005 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.magharebia.com/cocoon/awi/xhtml1/en_GB/features/awi/features/2005/11/30/feature-01

DW. *Sparks Expected to Fly Whoever Becomes France's President* [online]. 2007 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.dw.de/dw/article/0,2144,2343020,00.html>

EJP. *Mediterranean Union: Peres views Sarkozy's suggestion positively* [online]. 2007 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.ejpress.org/article/16567>

SPIEGEL ONLINE. *Nicolas Sarkozy's New 'Club Med'* [online]. 2008 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.spiegel.de/international/europe/0,1518,565667,00.html>

EMPA - Euro-Mediterranean Parliamentary Assembly [online]. 2012 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.commed-cglu.org/spip.php?rubrique173>

The EU's Assembly of Regional and Local Representatives [online]. 2011 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.cor.europa.eu/cor/cms/ui/ViewDocument.aspx?contentid=661d07c4-008b-42f6-88b7-4ce57803d761>

El embajador de la UE en Marruecos "no cree" en la Unión por el Mediterráneo [online]. 2010 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.lavanguardia.com/internacional/noticias/20100928/54013820089/el-embajador-de-la-ue-en-marruecos-no-cree-en-la-union-por-el-mediterraneo-mediterraneo-union-europe.html>

RADIGALES, MONTSERRAT. *El actual conflicto árabe-israelí obliga a aplazar la cumbre de Barcelona* [online]. 2010 [cit. 2012-05-14]. Dostupné z: http://www.elperiodicomediterraneo.com/noticias/internacional/el-actual-conflicto-arabe-israeli-obliga-a-aplazar-cumbre-de-barcelona_562940.html

EUROPA PRESS. *La Unión por el Mediterráneo no logra una estrategia común sobre el agua* [online]. 2010 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.elmundo.es/elmundo/2010/04/13/ciencia/1271175027.htm>

KAVANOVÁ, Klára. *Evropský pakt o migraci a azylu – společná imigrační pravidla pro členské země EU* [online]. 2010 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2123505>

Stockholmský program [online]. 2010 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/jl0034_cs.htm

Evropský pakt o přistěhovalectví a azylu [online]. 2010 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=693>

Posílení globálního přístupu k migraci [online]. 2008 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/jl0008_cs.htm

Policy plan on legal migration [online]. 2007 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/l14507_en.htm

Berlín a Paříž chtějí obnovit kontroly na hranicích [online]. 2011 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropska-unie/clanek.phtml?id=741871>

GRUNSTEIN, Judah. *France, Egypt and the Union for the Mediterranean* [online]. 2011 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://www.worldpoliticsreview.com/trend-lines/7808/france-egypt-and-the-union-for-the-mediterranean>

HRADILOVÁ, Jitka. *Schengenský informační systém – vývoj a současný stav* [online]. 2006 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: <http://knihovna.nkp.cz/knihovna62/hradilo.htm>

TAMPERE EUROPEAN COUNCIL 15 AND 16 OCTOBER 1999 PRESIDENCY CONCLUSIONS [online]. 1999 [cit. 2012-05-14]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm

ČIŽINSKÝ, Pavel. *Větší důraz na bezpečnostní aspekty v Evropské unii. Haagský program vytyčuje další cíle EU v budování „prostoru svobody, bezpečnosti a práva“* [online]. 2005 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CFwQFjAA&url=http%3A%2F%2Ffaa.ecn.cz%2Fimg_upload%2F9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e%2FPCizinsky_Haagsky_program_1.pdf&ei=Z3exT_azDea_0QWUt_W2CQ&usg=AFQjCNEu0VHCvHZ-jXHcNzvj_nWrox7Pjw&sig2=9Js70QK8ImXdHi2pLT_6-w

The Barcelona Process [online]. 2010 [cit. 2012-06-23]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/euromed/barcelona_en.htm

Články

CASTEL, Robert. *La discrimination négative*, La République. 2007

Calleya, S. (2004) *The Euro-Med Partnership and Sub-Regionalism: A Case of Region Building?* Institute of European Studies: University of Berkeley, Paper 04424.

Castles, S & Miller, J. Mark. (2003) *The age of migration. International population movements in the modern world*. Third edition. Palgrave Macmillan.

Castles, S. (2007) *Comparing the experience of five major emigration countries*. International Migration Institute. Working paper 7. University of Oxford.

González – Enríquez, Carmen. 2009. *Undocumented migration. Counting the Uncountable. Data and trends across Europe: Country Report Spain*.

Ostatní

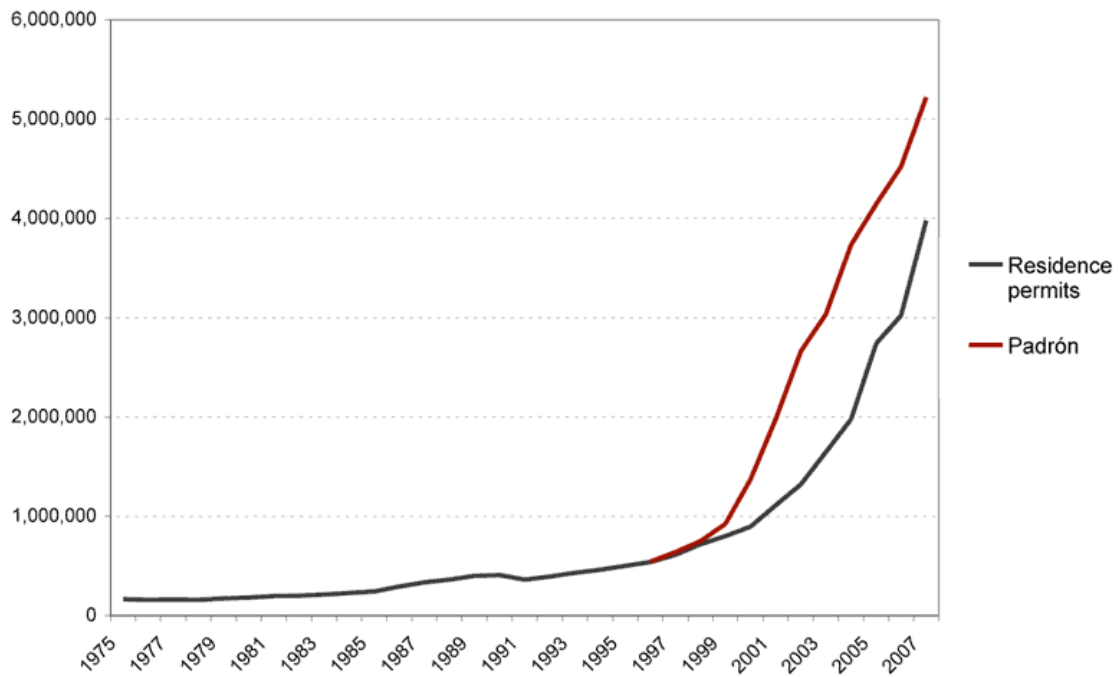
Vladimír Špidla, Diplomatická akademie, 1.4. 2012

Seznam příloh

- 1) Cizinci ve Španělsku**
- 2) Cizinecká populace ve Španělsku podle země původu**

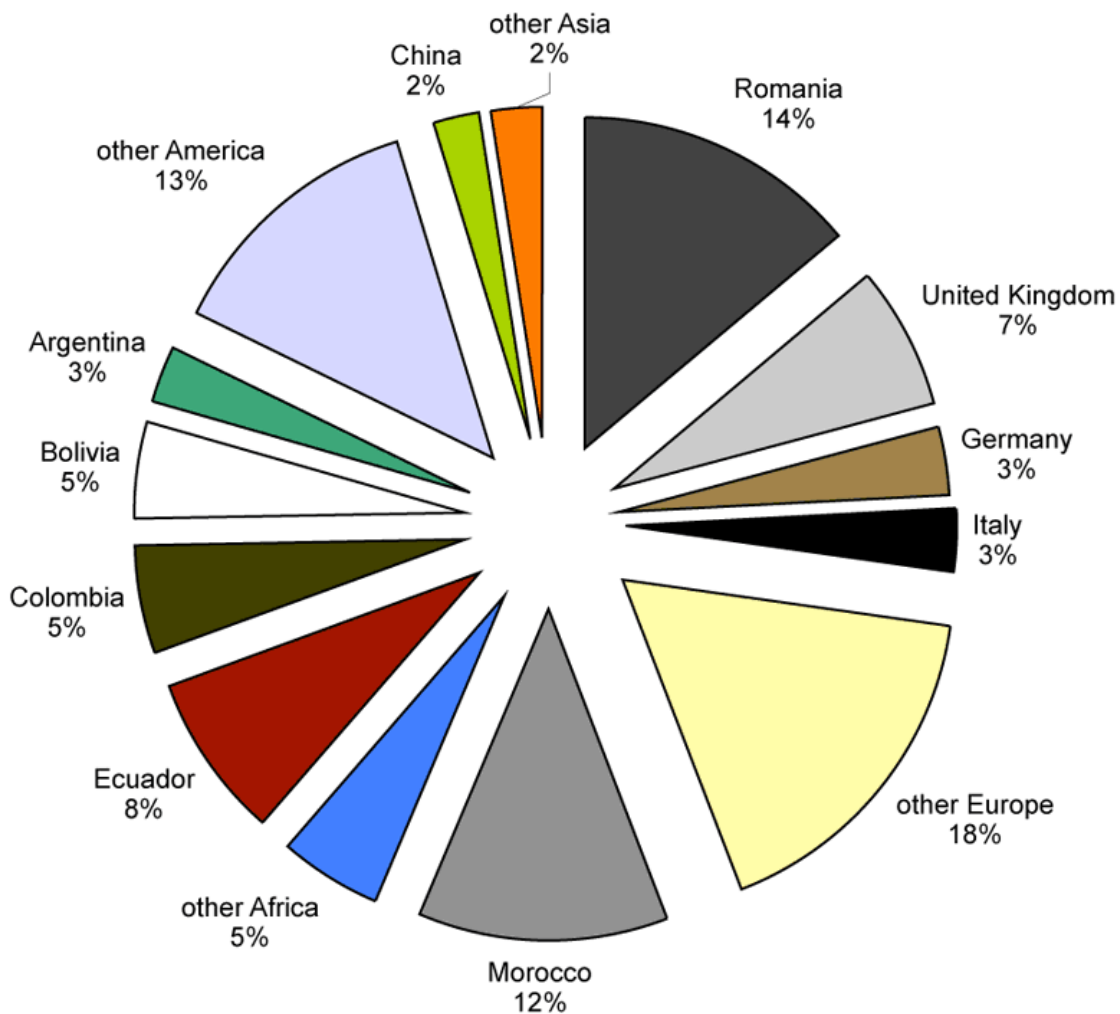
příloha 1

Figure 1: Foreign national residence permit holders in Spain 1975-2007 and according to the padrón municipal 1996-2008⁹

Source: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales; Instituto Nacional de Estadística, padrón municipal

Figure 2: Foreign population by countries of origin 2008

Source: Instituto Nacional de Estadística, padrón municipal 2008